БЕЛАРУСКАЯ МАЛАДЗЁЖНАЯ ГАЗЕТА

ЧЫРВОНАЯ ЧЗ ЗМЕНА

8 лютага 1994 г.

Аўторак

№ 15(13731)

Кошт у розніцу 20 рублёў

Выдаецца з 1921 года

У НУМАРЫ:

Малюе Віктар ДУБОВІК

Кур'ер "ЧЗ"

Генадзь Лавіцкі: "Усё будзе ў рамках закона"

Разам з пракуратурай Камітэт дзяржаўнай бяспекі пачаў праводзіць расследаванне па даручэнню, якое даў Старшыня Вярхоўнага Савета Мечыслаў Грыб, ці ёсць у рашэнні рэспубліканскага стачачнага камітэта заклік да насільнага звяржэння ўлады.

Аб гэтым карэспандэнту БЕЛІНФАРМА 4 лютага сказаў выконваючы абавязкі старшыні КДБ Генадзь Лавіцкі. Ён паведаміў, што следства пакуль знаходзіцца ў пачатковай стадыі, у прыватнасці, вызначаецца, дзе друкуюцца лістоўкі, якія заклікаюць да насільнага звяржэння ўрада і Вярхоўнага Савета, вывучаюцца іншыя акалічнасці.

Генадзь Лавіцкі сказаў таксама, "што любое рашэнне будзе прынята толькі ў адпаведнасці з дзеючым заканадаўствам Рэспублікі Беларусь".

БЕЛІНФАРМ.

Заява апазіцыі

Апазіцыя Беларускага народнага фронта ў Вярхоўным Савеце Беларусі прыняла заяву "Аб палітычным моманце".

У ёй, у прыватнасці, гаворыцца: "Так званае аб'яднанне грашовых сістэм, а на самай справе ўключэнне Беларусі ў грашовую сістэму Расіі будзе абазначаць не што іншае, як раззбраенне беларускай эканомікі і беларускай дзяржавы перад больш магутным расійскім капіталам і прадпрымальніцтвам". У заяве падкрэсліваецца, што адзіным рэальным і законным дзеяннем у гэтых абставінах з'яўляецца масавая ўсебеларуская палітычная маніфестацыя з патрабаваннямі адстаўкі ўрада, роспуску нелігітымнага Вярхоўнага Савета і правядзення дэмакратычных выбараў. Аўтары заявы таксама з разуменнем ставяцца да заклiку свабодных прафсаюзаў і страйкавых камітэтаў аб усеагульнай палітычнай забастоўцы.

"Што стаіць за беларускім варыянтам?.."

Рэдакцыйны артыкул пад такой назвай надрукавала папулярная ў Літве газета "Летувас рытас".

"Як ні парадаксальна, С.Шушкевіч быў адкліканы з пасады менавіта тады, калі ён пачаў праводзіць палітыку, якая павінна была задаволіць пракамуністычную большасць беларускага парламента... І зроблена гэта было шляхам абвінавачвання ў карупцыі і разбазарванні дзяржаўных грошай. З такімі абвінавачваннямі лягчэй зрабіць выгляд, быццам палітычных праблем няма, а проста адклікаюць палітыка, які скампраметаваў сябе. Міжволі тут узгадаеш, з чаго пачалася барацьба Ельцына з Хасбулатавым і Руцкім: Руцкі таксама быў абвінавачаны ў махінацыях і пераводзе дзяржаўных грошай у замежныя банкі. Супярэчыць логіцы і арышт у Мінску Ю.Ярмалавічуса і М.Буракявічуса як фактар палітычнага крызісу, з чаго і пачалася хваля адставак дзяржаўных кіраўнікоў Беларусі. Ці не дзіўна, што людзей, якія доўга і паспяхова хаваліся, арыштоўваюць у Мінску менавіта ў дзень, калі туды прыязджае прэзідэнт ЗША?

А можа тут няма нічога дзіўнага? Магчыма, гэта было пачаткам рэалізацыі пагадненняў амерыкана-расійскай сустрэчы ў Маскве на вышэйшым узроўні, вынікі якіх дастаткова ясна выказаў міністр замежных спраў Расіі А.Козыраў? Ён нагадаў пра інтарэсы Расіі ў суседніх дзяржавах і балтыйскіх краінах..."

"...беларускім палітыкам толькі здаецца, што яны прымаюць рашэнні. У сапраўднасці яны ўжо даўно нічога не вырашаюць, а толькі іграюць ролю выканаўцаў..." — робіць вывад газета.

БелаПАН

Беспрацоўныя ўсіх галін, яднайцеся!

Новы ўклад жыцця, не доўга думаючы, даў аб сабе знаць і на Віцебшчыне.

У першую чаргу падняло галаву беспрацоўе, вельмі небяспечная, асабліва ж на фоне інфляцыі, хвароба. Днямі беспрацоўныя вобласці вырашылі стварыць свой саюз. У звароце Віцебскага саюза беспрацоўных гаворыцца: "Галоўная задача — кансалідацыя барацьбы беспрацоўных за неад'емнае права на працу — аснову існавання Чалавека". Разам змагацца лягчэй? Пажывём — пабачым.

Уладзімір МІХНО.

Чысціня – залог здароўя?

Тыя сотні тысяч самых розных інфекцыйных захворванняў, рэгіструюцца штогод у нашай рэспубліцы.

Акрамя найбольш распаўсюджаных — грыпу і вострых рэспіраторных вірусных інфекцый, — у апошнія гады пачасціліся выпадкі заражэнняў вострымі кішэчнымі інфекцыямі, ахвярамі якіх становіцца адначасова вялікая колькасць спажыўцоў няякаснай харчовай прадукцыі. Часам вінаватыя ў гэтым прадпрыемствы, якія парушаюць элементарныя правілы гігіены пры вырабе і рэалізацыі харчпрадуктаў, часам — грамадзяне, што ўжываюць самі ды яшчэ прапануюць гасцям небяспечныя кансервы хатняга прыгатавання.

Так у Мінску сальманелёзам у мінулым 1993 годзе перахварэла 850 чалавек. Гэта, праўда, на 10 працэнтаў менш, чым у 1992 годзе. Але нельга сцвярджаць, што сітуацыя тут поўнасцю кантралюецца. Паменшылася і колькасць выпадкаў захворванняў на дызентэрыю. Чатыры жыхары сталіцы хварэлі на слупняк. Тры з іх, на жаль, памерлі. Пачасціліся, у параўнанні з 1992 годам, захворванні на коклюш, дыфтэрыю.

Сёння, калі так востра адчуваецца недахоп медыкаментаў, якія да таго ж яшчэ і нятанныя, лепш, канешне, не дапусціць распаўсюджвання інфекцыйных хвароб, чым лячыць ад іх. Таму хочацца верыць, што з прыняццем закона Рэспублікі Беларусь аб санітарна-эпідэміялагічнай бяспецы насельніцтва, які прадугледжвае і такі пункт, як поўнае кампенсаванне ўрону, нанесенага здароўю грамадзян у выніку парушэння санітарнага заканадаўства, становішча хоць неяк палепшыцца.

Сяргей ВІШНЕЎСКІ.

Для гродзенскіх таўстасумаў

Бюджэт Гродна хутка павялічыцца, дзякуючы першаму ў горадзе казіно. Размясцілася яно ў гасцініцы "Турыст".

Для наведвальнікаў, якія маюць тоўстыя кашалькі, устаноўлены тры сталы для гульні "Блэк Джэк", стол для "амерыканскай рулеткі" і пяць гульнявых аўтаматаў.

Мар'ян ВЯНГРОЎСКІ.

Беларуска–амерыканскія цыгарэты?

Відаць, недалёкі той час, калі і ў Беларусі пачнуць выпускаць цыгарэты, якасць якіх будзе адпавядаць сусветнаму ўзроўню.

А курцы, зацягваючыся іх дымком, па заслугах змогуць ацаніць пах навінкі. Дапамагчы ім у гэтым узялася амерыканская фірма "Р.Дж.Рэйнальдс Інтэрнэйшнл С.А.". Яго прадстаўнікі пабывалі 2 лютага ў Дзяржаўным камітэце рэспублікі па знешніх эканамічных сувязях і прадставілі свой бізнес-план па ўдасканаленню тэхналогіі выпуску вырабаў на Гродзенскай тытунёвай фабрыцы. У гэту справу заакіянскія бізнесмены вырашылі ўкласці каля 80 мільёнаў даляраў, большая частка якіх пойдзе на закупку і ўстаноўку новага абсталявання.

Асцярожна: трыхінелёз!

У Дзяржынскім раёне зафіксавана ўспышка небяспечнага інфекцыйнага захворвання — трыхінелёзу.

Яшчэ ў снежні мінулага года 16 мясцовых паляўнічых удачна палявалі на дзікіх кабаноў, мяса якіх часцей за ўсё служыць прычынай гэтага захворвання. Аднак санітарную праверку сваіх паляўнічых трафеяў не зрабілі. У выніку на дадзены момант 207 чалавек атрымалі трыхінелёз. З іх 33 шпіталізаваны. Але, на думку галоўнага санітарнага ўрача Дзяржынска Уладзіміра Марыновіча, гэта не канчатковая лічба, таму што мяса хворых жывёлін вывозілася за межы Дзяржынскага раёна і, магчыма, нейкая яго частка ўсё яшчэ захоўваецца ў халадзільніках і склепах нашых суграмадзян, якія нічога не падазраюць.

БЕЛІНФАРМ.

Не з лейкай і блакнотам, а ...з каларыферам

Рэдакцыі раённай газеты "Веснік Глыбоччыны" тэрмінова патрабуюцца... валёнкі і цёплыя кажухі.

Не так даўно журналісты добраахвотна адмовіліся ад паслуг цэнтральнай кацельні, калі даведаліся, што плаціць за гэтае задавальненне давядзецца дзесяць мільёнаў рублёў у месяц. Зараз у "раёнцы" стукаюць не толькі пішучымі машынкамі, але і зубамі і з нецярплівасцю чакаюць лета.

Уладзімір МІХНО.

Беларускі глядач мае магчымасць бліжэй пазнаёміцца з сучасным выяўленчым мастацтвам Нямеччыны. У Нацыянальным музеі Рэспублікі Беларусь адкрылася выстава "Нямецкая графіка 80-х гадоў", наладжаная культурным цэнтрам імя Гётэ.

Фота Анатоля КЛЕШЧУКА.

Курсы валют на 7 лютага:

	Даляр ЗША		Ням. марка	
	Скупка	Продаж	Скупка	Продаж
"Комплекс"	5950(6188)	6200	3430(3567)	3575
"Бел-бізнесбанк"	5700	6100	3330	3500
"Прыор"	5950	6150	3360	3550

(У дужках —курс за безнаяўны разлік)

Нялёгкая, але радасная праца ў загадчыцы дзіцячага садка калгаса "Чырвоная зорка" Слонімскага раёна Марыны МІСЦЮКЕВІЧ.

Фота Эдуарда Кабяка.

ПАДЗЕІ ТЫДНЯ

У парламента зноў канікулы. А ў нас па-ранейшаму цяжкае жыццё

☐ Андрэй ВАСІЛЕВІЧ

Мінулы тыдзень быў спакайнейшым, чым папярэднія. Вярхоўны Савет прыпыніў кіпучую дзейнасць па выкідванню са службовых крэслаў нелюбімых ім асоб. А зацікаўленыя грамадзяне, як прафесіяналы, так і аматары ад палітыкі, змаглі разжыцца першымі ўражаннямі, што ж за чалавек заняў месца Старшыні Вярхоўнага Савета.

Здаецца, што Мечыслаў Грыб паставіў перад сабой задачу крыху ўціхамірыць дэпутацкія эмоцыі. Разглядаліся, магчыма, і важныя, але не надзённыя пытанні. У тых эпізодах, дзе Вярхоўны Савет мог бы прыдбаць на будучае грам-другі аўтарытэту, дэпутаты больш думалі аб сваім асабістым будучым, чым аб лёсе парламента ў цэлым.

Бадай, не знойдзецца газеты, якая б упусціла магчымасць крытычна глянуць на прыдуманыя Саўмінам пенсіі за асаблівыя заслугі. У той сумна вядомай пастанове чыноўнікі дбалі пра сябе, а заадно і ўсіх дэпутатаў уключылі ў пералік людзей, што без доказаў маюць права на пенсію за асаблівыя заслугі.

Сціпла прамаўчала большасць дэпутатаў, калі паўстала гэта пытанне рубам. Яно неяк, відаць, цяплей, калі ў перспектыве гайдаецца салодкая грашовая падачка, хоць і незаслужаная.

Паняцце аб высокай маралі для нашых дэпутатаў вельмі важнае. Аб ім лягчэй разважаць тэарэтычна, чым прымяніць канкрэтна ў адносінах да сябе.

І тут Старшыня Вярхоўнага Савета Мечыслаў Грыб не стаў выказвацца рашуча, не падтрымаў дэпутата Івана Сямашку, хірурга з Пружан, які раз-пораз выходзіў да мікрафона, бы закрываў амбразуру, каб паўшчуваць калегаў, што ж мы робім! Стала відавочна, што ў Мечыслава Грыба няма пакуль цвёрдага погляду на тактычны працяг сесіі. Напрыканцы мінулага тыдня ён некалькі разоў мяняў свой падыход, выказаўшыся спачатку за больш доўгі перапынак у рабоце сесіі, потым за яго скарачэнне і ў рэшце рэшт абвясціў, што дакладную дату называць ён не будзе — усіх выклічуць тэлеграмамі.

Зразумела, што на ролі дарадцаў новага Старшыні імкнуцца зараз многія. Відавочна і такая акалічнасць: як бы нештатнымі членамі Прэзідыума Вярхоўнага Савета становяцца старшыні аблвыканкамаў. Гэтыя начальнікі па сваіх звычках, па свайму статусу вельмі блізкія да саўмінаўскіх вярхоў. Улічваючы тое, што Мечыслаў Грыб станоўча ацэньвае дзейнасць урада і Вячаслава Кебіча, можна смела прагназіраваць, што выканаўчая ўлада не будзе мець вялікіх цяжкасцей ва ўзаемаадносінах з Вярхоўным Саветам.

Пасля перапынку сесія возьмецца за цяжкія і вельмі важныя пытанні: аб выбарах, аб прэзідэнцтве, аб структуры ўрада, аб грашова-крэдытнай сістэме. Канікулы, на мой погляд, будуць выкарыстаны для вырашэння арганізацыйных момантаў. Магчыма, зноў усплыве прапанова пра абранне прэзідэнта на сесіі, хаця верагоднасць яго прыняцця мінімальная.

Адзін з магчымых козыраў прэм'ер-міністра — аб'яднанне грашовых сістэм з Расіяй. Апошнім часам аптымістычных звестак стала менш. Вячаслаў Кебіч пачаў гаварыць, што найлепшыя суадносіны абмену безнаяўных грошай будуць 1:3, што Расія патрабуе ў такім жа маштабе абмяняць і наяўныя "зайцы".

А зусім нядаўна Вячаслаў Францавіч красамоўна апавядаў, што ягоныя перамовы прынеслі найлепшы вынік — 1:1

Цяжка сказаць, што будзе, можна толькі без памылак прадбачыць, нічога лепшага ад нашых палітыкаў мы не дачакаемся. Слову свайму яны гаспадары: могуць даць, могуць і забраць назад.

Самая прыкметная мана: вяшчалі, што па распараджэнню Ельцына Чарнамырдзін пабывае ў Мінску да канца студзеня, каб падпісаць канчатковыя дакументы аб грашовых сістэмах. Сёння ж на двары 8 лютага...

Народ пакуль дрэмле. Даядае сала, вывезенае з вёсак, ну а бульбы хопіць да мая... і ўсё-такі ў сакавіку-красавіку, відаць, згодна з правіламі матухны-прыроды, настрой пачне ўздымацца, голас мацнець, захочацца сказаць панам-кіраўнікам нешта салёнае...

На фоне народнай незадаволенасці спрабуе перахапіць ініцыятыву свабодны прафсаюз. На 15 лютага абвешчана палітычная стачка. Цяжка меркаваць, які вынік яна дасць. Лідэр Партыі народнай згоды Генадзь Карпенка, якога доўга і настойліва называлі ў ліку самага верагоднага прэтэндэнта на пасаду першага намесніка Кебіча, палічыў, што гульня вартая таго, каб прыняць у ёй удзел, і далучыўся да ідэі стачкі.

Магчыма, гэта пробны шар, хутчэй за ўсё асноўныя падзеі разгорнуцца пазней, калі да стачкі далучацца і афіцыйныя прафсаюзы — і ўраду прыйдзецца несалодка.

Ацэньваць мяркуемыя структурныя перабудовы ўрада немагчыма. Тое, што ў паўсакрэтным варыянце выносілася на суд некаторых парламенцкіх камісій, аптымізму не выклікае: звычайны касметычны камуфляж. У кулуарах хадзілі чуткі, што рашэнні прэм'ера больш крутыя... Але іх трэба супаставіць з плануемымі патрабаваннямі камісіі Аляксандра Лукашэнкі. Ён поўны рашучасці адправіць у адстаўку тых, хто заплямiў сябе. А спіс той вялікі — ад некалькіх начальнікаў упраўленняў Саўміна да віцэ-прэм'ераў... Такога масавага адыходу з пасад яшчэ не было, ды з непрывабнымі запісамі ў кніжцы.

Чарговая блытаніна з цэнамі на хлеб таксама сведчыць аб слабасці выканаўчай улады. Праўда, Вячаслаў Кебіч паабяцаў пакараць вінаватых. Толькі лепш, каб іх наогул не было.

Правінцыяльная хроніка

Дзяржава – чарнобыльцам

"Радон" — так назвалі санаторый у Дзятлаўскім раёне Гродзенскай вобласці, пабудаваны для чарнобыльцаў у 1993 годзе.

Увогуле ж на будаўніцтва жылых дамоў і іншых аб'ектаў, узведзеных у мінулым годзе ў рэспубліцы, згодна з дзяржаўнай праграмай па пераадоленню вынікаў чарнобыльскай катастрофы, пайшло больш за 321,5 мільярда рублёў. У эксплуатацыю здадзена 3,2 тысячы жылых дамоў, дашкольныя ўстановы і агульнаадукацыйныя школы на 64 тысячы месцаў. У новым жа годзе, як паведамілі ва ўпраўленні капітальнага будаўніцтва Дзяржкамчарнобыля, на будаўніцтва такіх аб'ектаў для пацярпеўшых ад аварыі на ЧАЭС выдзелена 1,6 трыльёна рублёў, што складае каля 15 працэнтаў усёй расходнай часткі дзяржбюджэту.

А.СЦЯПАНАЎ.

Бяздомны дом

нарадзіўся пад Новы год у БЕШАНКОВІЧАХ. Дом народных рамёстваў адразу стаў бомжам.

Спецыяльнага памяшкання для яго ў райцэнтры не знайшлося, і нованароджанага вырашылі размясціць адразу ў некалькіх сельскіх клубах. Не абзавёўшыся стацыянарным дахам над галавою, Дом рамёстваў на Бешанковіччыне мае затое канкрэтную праграму адраджэння і развіцця беларускай народнай творчасці. А таленту яму не пазычаць.

Падрыхтаваў Уладзімір МІХНО.

ДЗЕВЯТАЕ НЕБА

"Суперчэннэл" — "Еўраньюс" — "Уорлднэт"

Дзяжурныя па выпуску: перакладчыкі С.КІРЫЕНКА, Д.ЛІТВІН, рэдактар П.СІМАНАЎ.

ПРЫНЦ У РОЛІ МІШЭНІ

Зноў адбылося нападзенне на наследніка англійскага прастола прынца Чарльза, на гэты раз у час яго наведвання Новай Зеландыі.

Зрабіў замах на жыццё прынца 58-гадовы югаслаў.

НОВЫ ПРЭЗІДЭНТ ФІНЛЯНДЫІ

Фінляндыя, нарэшце, абрала свайго новага прэзідэнта. Ім стаў Марці Ахцісаары.

Пасля падліку галасоў высветлілася, што ён набраў 53,9 працэнта. Яго галоўны канкурэнт, міністр абароны Рэн, набрала толькі 46,1 працэнта.

СКАНДАЛ У СВЕЦЕ АЎТАБІЗНЕСУ

Японская аўтамабільная кампанія "Хонда" засталася толькі з 20 працэнтамі акцый англійскай машынабудаўнічай карпарацыі "Ровер". Апошняя была куплена нядаўна канцэрнам "БМВ" і перастала існаваць як англійская.

Прадстаўнікі "Хонды" заявілі, што яны былі ашаломлены, даведаўшыся аб набыцці 80 працэнтаў акцый "Ровера" канцэрнам "БМВ". Тым не менш, ужо прапрацоўваюцца варыянты супрацоўніцтва з новым гаспадаром былой англійскай кампаніі.

ЖЫЦЦЁ... НА СТАТУІ

37-гадовы архітэктар Арманда Гарсія з Іспаніі, прадаўшы свой дом, пабудаваў 15-метровую жаночую статую, у галаве якой размясціў сваё атэлье. Там, дзе знаходзяцца грудзі, ён размясціў спальню, а на"паверх" вышэй — кухню.

Такім своеасаблівым чынам ён вырашыў жыллёвую праблему.

(Працяг на 3-й стар.).

ПАВЕДАМЛЕННІ, АТРЫМАНЫЯ ПА КАНАЛАХ СПАДАРОЖНІКАВАЙ СУВЯЗІ

Бізнес-клас
Вядучая рубрыкі Вера ПАЛЯКОВА
Тэл. 68-28-52

ЗА ЗЯМЛЮ І ВОЛЮ

На сённяшні дзень у рэспубліцы каля 2650 фермераў, якія валодаюць агульнай плошчай у 54000 гектараў зямлі. Такія лічбы прагучалі на апошнім, V з'ездзе фермераў Беларусі. Гэта нямнога, але ўжо адчуваецца і іх уклад у агульную сельскагаспадарчую вытворчасць. Нягледзячы на перыяд станаўлення і цяжкасці, многім удалося дасягнуць больш высокіх паказчыкаў, чым у калектыўных гаспадарках.

Даклад старшыні Беларускага саюза фермераў К.М.Ярмоленкі і яго абмеркаванне паказалі, што незалежнае, заснаванае на прыватнай уласнасці на зямлю гаспадаранне стала рэальнай грамадска-сацыяльнай сілай. І справа гэта ішла б лепш і шпарчэй, каб не аб'ектыўныя і суб'ектыўныя прычыны, для ўхілення якіх мала што робіцца. Так, хоць і прыняты Закон аб зямлі, ён недасканалы, многія яго палажэнні супярэчаць практыцы.

Вялікія цяжкасці сустракаюць фермеры з выдзяленнем ім зямлі. Нярэдка замест таго, каб выдзяляць не ля вымерших вёсак, даюць у балоце, якое трэба асушваць, або ў тых месцах, дзе няма дарогі, электраліній. Да таго ж звычайна даюць па 5-10 гектараў, а вопыт сведчыць аб тым, што для стварэння сучаснай эфектыўнай гаспадаркі патрабуецца не меней як 50 і больш гектараў. Аднак партакратычныя ўлады не жадаюць ісці насустрач.

Вялікія цяжкасці таксама сустракаюць жадаючыя стаць фермерамі ў крэдытаванні, тэхнічным абслугоўванні. Вырашэннем апошняй праблемы, на думку многіх, з'явілася б стварэнне прыватных пунктаў.

На з'ездзе адбылася сур'ёзная дзелавая размова аб шляхах развіцця і дзейнасці фермерскага руху. Хоць у апошні час па розных прычынах ён і замарудзіўся, удзельнікі з'езда перакананыя, што толькі землеробства, заснаванае на прыватнай аснове, дапаможа адрадзіць сапраўдную сялянскасць, незалежную вёску, здольную вырашаць харчовыя праблемы, а прамысловасць забяспечваць сыравінай.

Я.ІВАНОВІЧ.

МАЛАЯ ПРЫВАТЫЗАЦЫЯ:
Што адбываецца ў сферы паслуг?
(Пачатак у № 10, 12– 14).

Прынцыпы, характэрныя для гандлю, адносяцца і да сферы паслуг. Прыватныя ўласнікі ніколі не даб'юцца поспеху, не прадастаўляючы пакупнікам комплекс паслуг на высокім узроўні. Вопыт многіх гарадоў Расіі сведчыць аб тым, што абслугоўванне ў прыватызаваных магазінах перайшло ад прынцыпу "Вас многа, а я адна" да дэвіза "Чаго пажадаеце?". Спажыўцам гарантуецца, што санітарныя патрабаванні будуць не ніжэй, а то і вышэй, чым у дзяржаўных магазінах.

Выказваецца боязь, што прыватызацыя перашкодзіць забеспячэнню таварамі і паслугамі першай неабходнасці. Вопыт паказвае, што гэта не так. Прыватны ўласнік ведае, што попыт на тавары і паслугі першай неабходнасці заўсёды высокі, і таму ён будзе задавальняць яго.

Так, па першых выніках прыватызацыі ў розных гарадах СНД на шырагу прыватных прадпрыемстваў назіраецца павелічэнне аб'ёмаў і відаў аказваемых паслуг, а таксама колькасці занятых. Напрыклад, аб'ём паслуг, у параўнальных цэнах (з улікам інфляцыі), вырасла ў паўтара-два разы. Узрастанне відаў паслуг добра відаць на прыкладзе майстэрні па рамонту абутку, дзе, акрамя асноўнай дзейнасці арганізавана вытворчасць швейных вырабаў, ідзе гандаль прамысловымі таварамі, адкрыты бар для наведвальнікаў. Колькасць працоўных у былых муніцыпальных прадпрыемствах, выкупленых індывідуальнымі прыватнымі прадпрыемствамі, іншы раз павялічваецца ўдвая.

Новыя ўласнікі стараюцца выкарыстоўваць муніцыпальную маёмасць больш эфектыўна, укладваючы інвестыцыі ў набытыя імі аб'екты. Напрыклад, у Ніжнім Ноўгарадзе імі ўжо адрамантавана звыш 100 аб'ектаў, прычым агульная сума інвестыцый склала каля 200 мільёнаў рублёў, што раўняецца двухгадовай гарадской праграме правядзення рамонтна-аднаўленчых работ. І гэта ў той час, калі фінансаванне гэтых аб'ектаў з гарадскога бюджэту было б немагчымым.

СКРЫЖАВАННЕ

Варагі двойчы не выратоўваюць

Суб'ектыўныя нататкі пра апошнія палітычныя падзеі

□ Барыс САФРОНЕНКА

У самы апошні час часта пішуць і гавораць аб трывалай і канчатковай перамозе партакратыі ў нашай рэспубліцы. Звязваецца гэта з тым, што, не вытрымаўшы дружных намаганняў сваіх шматлікіх парламенцкіх праціўнікаў, вымушаны быў пакінуць сваю пасаду Старшыня Вярхоўнага Савета рэспублікі С.С.Шушкевіч, а на замену яму быў абраны М.І. Грыб, пры ўсіх сваіх вартасцях далёка не апазіцыянер, да таго ж генерал–лейтэнант міліцыі.

Пры ўсёй павазе многіх беларусаў да Станіслава Станіслававіча, усё ж здаецца перабольшаннем, можа, нават і яму самому, што перамога дэмакратыі залежала толькі ад яго старшынства ў парламенце. Мала таго, такое ўяўленне, якое аб'ектыўна складаецца пасля чытання многіх парламенцкіх справаздач,— рэверанс у бок тых жа партакратаў. Якія яны моцныя, і якія слабыя дэмакраты, калі ўсё, ці амаль што ўсё вырашалася наяўнасцю ў прыхільнікаў рэформ і суверэнітэту голасу Старшыні ў Вярхоўным Савеце. Калі гэта так, то чаму ж у нашых дэмакратаў такія нетрывалыя пазіцыі? Паспрабуем разабрацца, а для гэтага зробім невялікае гістарычнае параўнанне?

Многіх з нас, хто марыць аб пабудове сапраўднай дэмакратычнай дзяржавы, уражвае вопыт ЗША. Але ж калі ў сямідзесятых гадах XVIII стагоддзя пачалося будаўніцтва гэтай краіны, — не проста так, праз вайну за незалежнасць, амерыканцы — нашчадкі авантурыстаў, іншадумцаў, членаў прыгнечаных рэлігійных суполак, проста валацугаў, гэты, здавалася б неверагодны сацыяльны кангламерат, да таго ж, склаўся ён з розных нацыянальнасцей, меў, як ні дзіўна, адну асноўную мэту. Яны зыходзілі з таго, што ўсім ім было няўтульна жыць па законах і традыцыях Старога Свету і таму яны ўсе хацелі, каб у іх дзяржаве ні арыстакратыя, ні царква, ні праведны суд не перашкаджалі б ім разбагацець і прапаведаваць любыя погляды. Яны знайшлі агульную мову вельмі хутка і парламент іх таму практычна адразу стаў працаваць прафесіянальна, ва ўсякім разе, у карысным для народа напрамку.

Што ў нас? У нас сёння, ужо амаль што тры гады, грамадства вельмі неаднароднае, і мэты ў кожнага яго слоя вельмі розныя. Для аднаго важна выжыць, для другога — нажыцца, для трэцяга — захаваць за сабой уладу няхай раённага, няхай заводскага маштабу, але смак якой ён паспеў адчуць. Тым больш, што ў цяперашніх умовах не столькі рынку, колькі неразбярыхі і "беспредела" яна яшчэ больш выгаднай стала ў матэрыяльным плане: дазваляе, так бы мовіць, "курыраваць" камерцыйныя структуры, даваць розныя бюракратычныя дазволы, карыстацца то дзяржаўнымі, то камерцыйнымі сродкамі. Чацвёрты ўлады да гэтага не ведаў, але бачыць, што можна яе захапіць. Момант спрыяльны, калі пануе неразбярыха і адчай. А пяты хоча проста спакою, але не мае яго.

У прамыслоўцаў іншыя інтарэсы, чым у аграрыяў, у сваю чаргу ў рабочых куды менш стала кропак сутыкнення з дырэктарамі, у фермераў амаль заўсёды нелады з кіраўніцтвам калгасаў і неразумення з простымі членамі калгасаў. Новы клас камерсантаў мае свае інтарэсы, вымушаны даваць хабар уладам, дагаджаць парламентарыям, мець больш знаёмстваў з дырэктарамі, але для ўсіх трох яны па большай частцы "дойныя каровы", а для простага народа — наогул ворагі, з прыходам якіх жыць стала горш. Рыначная эканоміка, дэмакратыя на заходні лад далёка не ўсім з гэтых слаёў выгадная, і з гэтым фактам нічога не зробіш.

Таму і столькі фракцый у парламенце, таму і не атрымліваецца ў яго нічога. Няма такой спрыяльнай ідэі па перабудове Беларусі, з якой маглі б пагадзіцца людзі, якія прымаюць законы рэспублікі. Калі з'явілася ідэя, не тое, каб дабратворная, хутчэй вымарачная, але на якой, усведамляючы сваё бяссілле што-небудзь змяніць, сышліся многія, — кінуцца пад крыло Расіі і няхай будзе тое, што будзе, прыйшлося вывесці з кіраўніцтва парламентам С.С.Шушкевіча, вядома, у выпрабаваным савецкім стылі, быццам, з зусім іншай прычыны, таму што межы гэтай самааддачы не ўяўляліся яму такімі "бязмежнымі", як іншым. Ствараецца ўражанне, што хтосьці, але не сам С.С.Шушкевіч, ведаў пра тое, што адбудзецца, загадзя. Зараз, думаецца, спадар Чарнамырдзін будзе дамаўляцца пра аб'яднанне грашовых сістэм дзвюх рэспублік без праблем.

Беларусь пры такім сацыяльна-палітычным бясформенным ад шматформеннасці сваім тварыы адносіцца да ліку рэспублік, для якіх характэрна не праяўляць асаблівасці, новыя тэндэнцыі ў асваенні пастперабудовачнага перыяду, а падтрымліваць найбольш моцныя палітычныя тэндэнцыі ў СНД. Сёння такая тэндэнцыя — яўнае ўзмацненне ўплыву пракамуністычных сіл. Але ў тым і справа, што для партакрата значэнне другой часткі свайго слова — kratos — улада, куды больш важная, чым сацыялізм, камунізм і іншыя марксісцка-ленінскія пастулаты. Па сутнасці, некаторыя рэспублікі Сярэдняй Азіі, дзе сёння ў лідэрах былыя высокапастаўленыя партработнікі, мала адрозніваюцца па стылю, метадах кіравання з Узбекістанам часоў Рашыдава. Але ці ж гэта значыць, што яны сацыялістычныя? Больш ісламізаваны, больш нацыяналістычныя, чым тады, зусім слабыя ў эканамічных адносінах, але з той жа прыхільнасцю да "вождизма", кланавасці. Не таму Гейдар Аліеў зацвердзіўся ў Азербайджане, дарэчы, свабодным выбарам народа, што быў вядомым партыйным дзеячам, нават членам Палітбюро ЦК КПСС, а таму, што ведае спецыфіку гэтай мусульманскай рэспублікі, прыхаваную ад чужых кланавую структуру, мае там аўтарытэт. Таму яго і прыняло насельніцтва, а ён, падобна на тое, апраўдвае яго выбар. Але ж гэта зусім не азначае, што ён да гэтага часу прапаведуе там ідэі былога Палітбюро, не ўпэўнены, што пра іх у Азербайджане наогул часта ўспамінаюць. Хутчэй ужо мода дня — цяга да Турцыі і Ірана пры адначасовым рэверансе з СНД.

Нельга ў гэтай сувязі не адзначыць гібкасці, так бы мовіць, поглядаў Эдуарда Шэварднадзе, таксама вельмі партыйнага ў свой час таварыша, а зараз гэта не перашкаджае яму, не без цяжкасці, але кансалідаваць сваю рэспубліку.

Расія, з моцнымі пазіцыямі камуністаў і ЛДПР у парламенце, заменай ва ўрадзе заўзятых рыначнікаў Гайдара і Фёдарава, так бы мовіць, звыштактычных адносін да ўсяго гэтага прэзідэнта Ельцына і вялікай прыхільнасцю Чарнамырдзіна і расійскіх экспертаў да кантактаў з нашымі беларускімі ўмеранымі, а не заўзятымі дэмакратамі, таксама пра многае гаворыць.

Ну і што ж цяпер? На жаль, у нас няма лідэраў з былых партработнікаў, якія карысталіся б аўтарытэтам у народа. Няма ні Аліевых сваіх, ні Шэварднадзе. Праўда, няма ў нас і свайго Гамсахурдзія, ні адзін лідэр з апазіцыі на яго не "цягне" ні па колькасці адданых да фанатызму прыхільнікаў з народа, ні нават па сваёй баявітасці. Якая ў нашай апазіцыі баявітасць, калі яна пры рашэнні самых важных для рэспублікі пытанняў ухіляецца ад удзелу ў галасаванні пад смешнай прычынай, што, маўляў, партакратаў выкрые народ, а народ іх прымусіць даць адказ.

Калі ў нас адсутнічаюць праціборствуючыя лідэры, прызнаныя народам, значыць, слава Богу, і верагоднасць грамадзянскай вайны па прычыне супрацьстаяння правадыроў амаль роўная нулю. Але затое такая вайна можа пачацца з прычыны народнага адчаю. Адчуваецца, што многія нашы палітыкі якраз на гістарычна даказаную цярплівасць беларусаў і робяць стаўку, але не будучы ўпэўненымі ў гэтым зусім, стараюцца вырашыць праблемы і народа, і свае саюзам з Расіяй.

Дапусцім, ажыццявіцца тое, пра што так шмат гавораць, і да ўлады ў нас прыйдуць былыя партыйныя работнікі. Лідэрамі мас яны сябе ўсё роўна не адчуюць па вышэйуказаных прычынах, хаця, магчыма, пачнуць сцвярджаць адваротнае. Ідэй, здольных натхніць беларусаў на ўсенародную барацьбу за вяртанне да старых сацыялістычных парадкаў, у іх няма. Таму што свет змяніўся і ідэі павінны быць новымі. Зараз не пройдзе ні лозунг сусветнай перамогі рэвалюцыі, ні лозунг пабудовы камунізму, ні нават паступовага ўдасканалення сацыялізму. А іншых няма. Таму што абяцанні сённяшніх камуністаў аб'яднаць элементы прыватнай уласнасці з кантролем партнаменклатуры над усёй эканомікай шытыя белымі ніткамі і трэба быць вельмі прастадушным, каб у гэта паверыць. Народ, хутчэй за ўсё звядзе на нішто ўсе іх пачынанні сваім поўным раўнадушшам, што наогул для нас характэрна, таму што мы і слабыя, праўда, спробы стаць незалежнымі таксама гэтак жа звялі на нішто.

Што застаецца рабіць былым партапаратчыкам у такіх умовах? Логіка падказвае, як найбольш верагоднае, толькі адно: пастарацца самім для сябе з факта набыцця ўлады стварыць як мага больш карысці. Адзін з варыянтаў дасягнення гэтага не абавязковы, але вельмі верагодны, магчымы толькі пры ўмове самага цеснага саюза з Расіяй. Бо нашай вялікай суседцы няцяжка закупіць усе прадпрыемствы Беларусі оптам або ў розніцу, хаця б таму, што іх бізнесмены багацейшыя за нашых, а нашы прадпрыемствы каштуюць куды менш, чым іх, таму што ў Расіі пераацэнены асноўныя фонды, а мы з гэтым затрымаліся, не ведаю, свядома ці не. Вядома, той, хто захоча пажывіцца за кошт нашай эканомікі, добра аддзячыць таго, хто яму гэта забяспечыць. А эканоміка ж наша дастаткова прыцягальная, таму што вельмі рознапрофільная, ёй проста сыравіны і паліва не хапае.

Але справа ў тым, што ўсе гэтыя думкі могуць узнікнуць не толькі ў так званых партакратаў, а ў любога, у тым ліку і дэмакратаў, калі яны прыйдуць да ўлады. Менавіта таму, што ўлада важнейшая за пастулаты.

Падзеі могуць развівацца і іншым чынам, больш спрыяльным для нашага народа. Але ў любым выпадку трэба біць трывогу: апамятайцеся, парламентарыі, не займайцеся звядзеннем рахункаў паміж сабой, не ўпадайце ў эйфарыю ад падманлівых поспехаў у парламенцкай барацьбе партый, а добра падумайце, прыміце правільнае рашэнне па ўмацаванню нашага суверэнітэту, хаця б настолькі, каб не стаць прычынай для насмешак усяго свету — маўляў, працаваў нейкі парламент чатыры гады ў цяжкі эканамічна, але самы светлы ў маральным плане перыяд станаўлення новай дзяржавы і дапрацаваўся да сітуацыі тысячагадовай даўнасці, якая адбылася тады ў Расіі, калі заклікалі варагаў, сказаўшы ім: "Зямля наша вялікая і багатая, ды парадку ў ёй няма, ідзіце княжыць і валодаць намі".

ЗВАНОК З УРОКА

□ Уладзімір МІХНО, "ЧЗ"

На дарогах галалёдзіца...

Коўзка. На шашэйцы лёд хаця крыху разбілі машыны, а ў самім пасёлку дык машыны разбілі і асфальт. Не едзеш, а шалёна, азартна скачаш з адной выбоіны ў другую, з аднае бруднае канавы даеш нырца ў наступную — такія вось своеасаблівыя "халі-галі" правінцыяльнага гатунку. Адным словам, не засумуеш. Затое, абы збочыў з праезнае часткі — пачынаецца твой асабісты леднiковы перыяд. Думкі, як па камандзе, дружна выскокваюць з галавы, пакідаючы месца адной, якая свідруе і не дае спакою: хаця б не ўпасці. Упадзеш — і лёгка можаш наставіць сабе "ліхтароў", а не — выкупацца вунь у той бруднай калюжыне. Яшчэ, чаго добрага, і няправільна зразумеюць. Бо тут, у невялікім гарадскім пасёлку Ушачы, дзе людзі не проста ведаюць адзін аднаго ў твар, але могуць на кожнага выкласці ледзьве не дасье, тут чужому, прыезджаму чалавеку як нідзе трэба быць асцярожным як да слова, так і да ўчынку, асабліва ж карэспандэнту, якога адразу ўдастойваюць самай пільнай і дапытлівай ўвагі.

Не такая простая задача — дабрацца да раённага Дома піянераў. Ён — на горачцы, за школаю. Уяўляеце, як небяспечна быць узгоркам, ды яшчэ ля школы. За дзень дзеці накатаюцца на табе, бо ім — радасць, а ўвечары кволенькі марозік прыскочыць, каб намасціць каварнага, хітрага лядку і не пусціць тых самых дзяцей у Дом піянераў. Дырэктар Ларыса Кузьмінічна Хамёнак, нібы заўзятая альпіністка, кожнае раніцы спрытна штурмуе вяршыню таго ўзгорка, а ўвечары, поцемкам, асцярожна спускаецца долу. Боты на вострых абцасіках увішна, па-спартыўнаму, грукаюць аб мокры лядок, а сама нават не думае, прывыкла, і думаць ёсць пра што...

Дом піянераў, паддаўшыся павевам новых вятроў, даўно ўжо так не называецца, хаця ля ўваходу яшчэ вісіць старая шыльда, а называецца ён аб'яднаннем па арганізацыі пазашкольнай работы з дзецьмі і падлеткамі. Супрацоўнікі да гэтага часу не могуць запомніць такую мудрагелістую і нязручную назву. Ды справа, урэшце, не ў назве, а ў змесце работы, якая фактычна застаецца стабільнай і ад зменаў не надта пакутуе. Хіба што стала крыху меней ідэалогіі. А дзе заканчваецца ідэалогія — ёй на змену абавязкова павінны прыйсці адухоўленасць, эстэтыка, высокая мараль, інакш утворыцца вакуум. А прырода, як вядома, пустаты не любіць. Запоўніць ідэалагічны вакуум, як гэта ні парадаксальна, у былы Ушацкі Дом піянераў прыйшла... рэлігія. Не, кшталту нядзельнае школы тут не атрымалася. Але мастак Міхаіл Антонавіч Казіцкі, прыйшоўшы выкладаць у гуртку выяўленчага мастацтва, міжволі прынёс з сабою і рэлігійны пачатак. Дарэчы, сваіх узаемаадносін з царквою гэты чалавек і не хавае, наадварот, ганарыцца імі. Ён спявае ў царкоўным хоры, яго карціны, якія не раз ездзілі і будуць ездзіць на персанальныя мастацкія выставы, — у асноўным на рэлігійную тэматыку. Больш таго, сам Міхаіл Антонавіч без сумневу лічыць, што водзіць яго рукою звышнатуральная сіла, яна ж і дае натхненне мастаку. Прыйшоўшы да Бога ўжо ў сталым узросце (а хрысціўся ён толькі ў сорак гадоў), мастак нібы нарадзіўся занава. Чалавек, пакінуўшы Мінску шумную сталічную мітусню, нібы ў манастыры, зачыніўся ў родных Ушачах, каб спяваць, каб спакойна тварыць мастацтва, каб мастацтву вучыць дзетак. Вучыць, вядома ж, пасля асноўнае работы ў майстэрні — весці гурткі ў рабочы час чамусьці строга забараняецца, вось падзарабляць на розных там махінацыях-спекуляцыях, — то бізнес, то — калі ласка, а дзетак выхоўваць паложана толькі пасля работы, і ніякіх выключэнняў — вучыць фактычна бясплатна, бо можна пацікавіцца, колькі зарабляюць кіраўнікі гурткоў, і тым не менш, працаваць настолькі аддана, настолькі захоплена, столькі душы ўкладваць! Далібог, такое пад сілу хіба альтруістам і ўвогуле людзям далёка не сучасных поглядаў на жыццё. Можа яно і лепей, бо прайдзісветы, прайдзіхваты, вядома ж, надоўга не затрымліваюцца ў падобных "несур'ёзных" дзіцячых установах, а значыць, таленавітых дзяцей сам Бог ратуе і ад маральнага калецтва, і ад нячыстых чалавечых прыхамацей ды памкненняў. А з другога боку, чаму і дакуль людзі таленавітыя і па-сапраўднаму інтэлігентныя павінны адчуваць сябе горш за тых самых прайдзіхватаў і прайдзісветаў? Чаму людзі, чый талент ад Бога, павінны жыць дзень з алеем, а тры дні з галеем, і кожнага разу суцяшаць сябе думкаю: "Ат, мне многа не трэба, мне добра і так". Ці добра?

Няма Бога на людзей, няма Бога на краіну, якая спакойна праз пальцы пазірае на той сорам, калі вынішчаецца пастаўлены на калені лепшы інтэлектуальны генафонд, калі сплываюць айчынныя "мазгі" ў пошуках дастойнае долі...

Над мальбертам схіліўся хлопчык, маленькі, шчупленькі, гадоў дзесяці. Захоплены і натхнёны пэндзлік проста лятае ў яго руцэ.

– Як цябе завуць, хлопчык?
– Сярожа.
– А прозвішча?
– Рачкоўскі.
– І ў якім ты класе?
– У трэцім.
– А кім працуе твой тата?
– Тата вучыць шафёраў...

"На Сярожу — вялікія надзеі, — ахвотна тлумачыць Міхаіл Антонавіч, — залатыя рукі".

А рукі ў хлопчыка пасінелі. Сёння тут, куды Сярожа Рачкоўскі прыйшоў апраўдваць вялікія надзеі свайго настаўніка, вельмі холадна. Дзяцей прасілі не распранацца, а яны не паслухаліся, ды і як будзеш маляваць у цёплым зімовым паліто!

"Раз на раз не прыходзіцца, — вінавата ўсміхаецца дырэктар, — учора было цёпла, сёння — холадна".

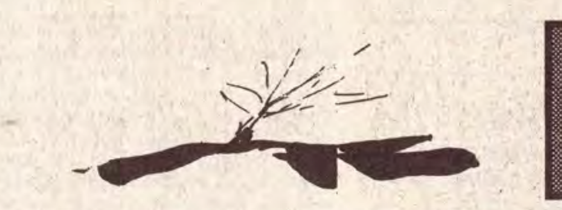

Усміхаецца, быццам яна вінаватая, што Сярожу і сябрам яго холадна, што вады няма, і дзеці прыносяць з сабою, а вады вунь поўныя Ушачы і такое ўражанне, быццам пасёлак ніколі з тае бруднае, слотнае вады не вылезе. Быццам яна, дырэктар, вінаватая, што паспела захапіць па блату таннае паперы, а так бы не было і паперы, што фондаў — з гулькін нос, ды, дзякуй Богу, хапае на фарбы. А неабходны яшчэ муляжы, якія тут, ва Ушачах, немагчыма набыць, і шмат чаго яшчэ неабходна, ды вышэй сябе не падскочыш. Баюся, ці магчыма тут увогуле Сярожу і яго таленавітым равеснікам набыць цвёрдую ўпэўненасць, што талент іхні не зачаўрэе ў правінцыяльнай глушэчы, што пусціць на няўдобіцы жаданыя парасткі.

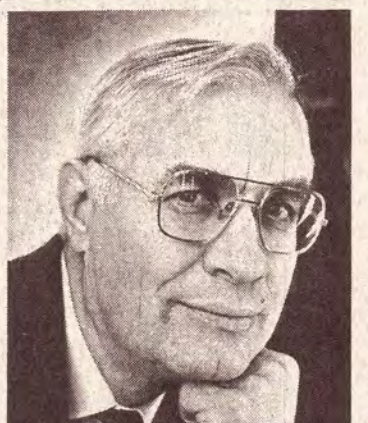
Пасёлак ёсць пасёлак. Вось выедзе, не дай Бог, куды мастак Казіцкі, хто будзе весці ва Ушачах гурток выяўленчага мастацтва? Замяніць чалавека няма кім. Такое ўжо было. Такая, дарэчы, сістэма — зусім не дзіва для раённых пазашкольных аб'яднанняў, калі змест гуртковай работы знаходзіцца ў прамой залежнасці ад наяўнасці кадраў.

А пакуль... Бывае цяжка ламаць стэрэатыпы, калі дзяцей яшчэ са школы пераконваюць, што сонейка абавязкова павінна быць вось тут, а ўнізе — трава. І ўсё. На тым і заканчваецца палёт дзіцячае фантазіі. Цяжка перайначыць, але магчыма, відаць. Бо, пабачыўшы работы гуртакоўцаў, якіх багата красуецца на сценах Дома піянераў, нельга не падзівіцца і шматколернасці дзіцячага ўяўлення, і светлай, усёпераможнай аптымістычнай веры, што ўсялілася і жыве ў кожным малюнку. Дзіўна, тут не шукай, не знойдзеш трывожных і змрочных таноў, тут яшчэ жыве... жыве казка. Нібы і няма галалёдзіцы на дарогах, галалёдзіцы ў выпусташаных, знявечаных і зняверанных душах людзей...

ЦАР БЕЗ 100 артыкулаў

□ Мікола КУЗНЯЦОЎ

Фатальны дазвол

Жудасная вестка аб смерці Пацёмкіна падкасіла Кацярыну ІІ. Святлейшы памёр на шляху з Ясаў у Нікалаеў. Сярод стэпу... Знепрытомненай імператрыцы пусцілі кроў. Выходжвалі лекамі, клопатам. Два месяцы старая знямоглая жанчына не магла як след узяцца за справы, ладзіць ранейшы рэй дзяржаўнага кіраўніцтва. Фаварыт Платон Зубаў паспрабаваў было сунуцца да "Като", як звалі ў блізкім асяроддзі Кацярыну, але тая рашуча выставіла яго з пакояў:"Ізыдзі, вочы б мае цябе не бачылі!.."

Сказала рашуча, здаецца, упершыню, ведаючы, што каштаваць ёй гэта будзе дорага. Давядзецца прасіць у дваццацігадовага фаварыта прабачэння, адорваць новымі чынамі, прыгожымі палацамі, золатам выпрошваць яго маладую мужчынскую сілу, якой так не хапае ёй, шасцідзесяцідвухгадовай, хворай на німфаманію, царственнай юрлівай бабулі. Да слёз пакрыўджаны фаварыт знік, звар'яцела паўтараючы:"Так і трэба, так і трэба!.." Маладыя фрэйліны, пачуўшы няведама каму адрасаваныя словы, спалохана хаваліся ад яго, як ад зачумленага. Страшныя словы запалі ў хвараваты мозг Зубава пасля таго, як ён атрымаў вестку аб смерці Пацёмкіна. Відаць, доўгае чаканае паведамленне так уразіла, што фаварыт з'ехаў з глузду. І толькі адна Кацярына ведала прычыну гэтай радасці.

...Два фаварыты ніяк не маглі падзяліць месца ў сэрцы матухны імператрыцы. Пацёмкін даўно збіраўся кінуць усё ў Малдавіі і збегчы ў Пецярбург, каб "вырваць" "зуб", які яму вельмі надакучыў. Платон Зубаў, карыстаючыся сваёй блізкасцю да Кацярыны, нашэптваў, каб Пацёмкіна і духу не было ў сталіцы. Старэючая імператрыца, якая ў сваіх хваравітых амурных справах залежала ад капрызаў Зубава, спачатку ўпрошвала яго не сварыцца з Пацёмкіным, плакала, абяцала выканаць любыя ягоныя пажаданні, а пасля дазволіла нахабніку, вымагальніку і зласліўцу рабіць у адносінах да святлейшага ўсё, што палічыць патрэбным. Вырваны ў грахоўны час дазвол развязаў Зубаву рукі. Паслугачы, атрута зрабілі сваю ганебную справу...

Кацярына, застаўшыся адна, утаропіўшы здзічэлы позірк у прадонне спачывальні, відаць, аб усім здагадалася. Двойчы дадзены ёю дазвол каштаваў яе, прынамсі, двум мужам жыцця. Першым быў Пётр ІІІ, другім — Пацёмкін. Законны, венчаны.

Фаварыт Семірамiды поўначы

Лёс смаленскай зямлі адметны, незвычайны. Фартэцыя рускай зямлі ў дзевятым стагоддзі, Смаленск і Смаленскае княства ў 1404—1514 гг. знаходзіліся ў складзе Вялікага княства Літоўскага, у 1611—1667 гг. — Рэчы Паспалітай. Адзінакроўныя браты-славяне ніяк не маглі вырашыць, каму ж належыць гэты старажытны край і пралілі нямала крыві, даказваючы адно аднаму сваё "спрадвечнае права". Памежная фартэцыя іншым разам руйнавалася дашчэнту.

Ваяры гінулі на палітых крывёю сценах, мірных насельнікаў бралі ў палон ганарлівыя пераможцы. Здавалася, не адрадзіцца ўжо ніколі славутаму фарпосту. Аж не. Вялікія князі літоўскія, пыхлівыя каралі Рэчы Паспалітай, што замацаваліся тут ледзь не на два стагоддзі, сялілі ў краі, дзеля супрацьстаяння маскавітам, сваіх сялян і рамеснікаў, а найбольш люд збройнага чыну, дробную шляхту. Фартэцыя ўмацоўвалася, а жыхары яе, як і ўсёй смаленскай зямлі, уцалелыя ў бітвах і пажарышчах, перамешваліся, ядналіся, нягледзячы на канфесійныя супрацьлегласці, нацыянальныя, чалавечыя асаблівасці. Людскія лёсы перапляталіся, як карані дрэў, траў смаленскай зямлі. Асеўшыя тут Браніцкія, Тухачэўскія, Глінкі, Твардоўскія, Высоцкія, Энгельгарты, Зуевы, Ценішавы, Мікешыны, Шупінскія, Каненкавы, Алтуховы, Ермачэнкавы, Мельнікавы, Церахавы знітаваны неразрыўнай повяззю з Беларуссю і Смаленшчынай. І калі пачуеш у смаленскай вёсцы блізкае сэрцу "Журавель, журавель, круціся калясом — твае дзеці за лясом..."— ведай, тут твае карані, тут калыска і нашага героя — Рыгора Аляксандравіча Пацёмкіна — усемагутнага фаварыта Кацярыны ІІ, генерал-фельдмаршала рускай арміі, намаганнямі якога створаны Чарнаморскі флот Расіі, далучаны да імперыі Крым, заснаваны Новарасійск, Херсон, Нікалаеў...

А пачатак усяму — смаленская зямля... Аб паходжанні Святлейшага нам вядома вельмі мала. Цвёрда не ведаў яго і сам Рыгор Аляксандравіч, сведчаннем чаго з'яўляюцца і ягоныя, даволі халаднаватыя адносіны да маці Дар'і Васільеўны, уроджанай Кандыравай. Адзін з глыбокіх знаўцаў біяграфіі Пацёмкіна Валянцін Пікуль вельмі ўражліва апісвае сцэну "даследавання", учыненага старым раўніўцам і адстаўным маёрам царскай службы Аляксандрам Пацёмкіным над Дар'яй Васільеўнай, маладзейшай за свайго пакалечанага ў баталіях мужа ажно на 30 гадоў. Ухапіўшы немаўля за ножку, звар'яцелы ад рэўнасці стары служака наважыўся кінуць боскае стварэнне ў вір.

— Ад каго, гавары! Ад Глінак ці Тухачэўскіх?

Але паколькі яшчэ не было на свеце жанчыны, што як на духу прызналася б у сваім граху, цвёрда трымалася і перапалоханая за сына маці:

— Пацёмкін ён...Супакойся, чорт стары!

Суседскія балабоны былі добра вядомыя фельдмаршалу. Ён вельмі прыязна ставіўся да Рыгора Андрэевіча Глінкі, прыгажуна і песняра ў маладосці, а ў старасці адстаўнога харунжага, знакамітага кампазітара. Пэўна, ад яго і імя, і песенны дар, што прымусіў затрапятаць аднойчы нават сэрца Кацярыны. Раманс "Как только я тебя увидел", напісаны і выкананы пад гукі клавесіна, гаворыць сам за сябе. Імператрыца па-царску ацаніла чароўнае прысвячэнне.

З большай упэўненасцю мы можам гаварыць пра беларускія карані святлейшага князя, абапіраючыся на запіскі былога ад'ютанта і родзіча Пацёмкіна, а пры Паўлу І — прыбліжанага цара, Л.М.Энгельгарта, сына віцэ-губернатара Магілёва. Ён таксама быў пасвечаны ў генеалогію не вельмі разгалістага пацёмкінскага дрэва. Л.М.Энгельгарт сцвярджае, што род князя быў польскі. Маўляў, з заваяваннем Смаленска продкі яго засталіся ў Расіі. Былі дваране, але не мелі ніводнага, хто б займаў высокія дзяржаўныя пасады. Я б удакладніў: польскі, у сэнсе, беларускі. Бо даўней гэта атаясамлівалася, асабліва польскімі пануючымі ўладамі, тым больш часоў Рэчы Паспалітай, калі беларуская мова выжывалася, Вялікае княства Літоўскае ўспрымалася, як частка Вялікапольшчы, а беларусы змушаліся прымаць каталіцтва і пісацца палякамі.

Больш дакладна, адпаведна часу, выказваецца Энгельгарт у другім месцы сваіх запісак, дзе расказвае пра Аляксандра Рыгоравіча Пацёмкіна, які першым сярод смаленскіх дваран ажаніўся з вялікарасіянкай. Гэта было смела. З часоў заваявання царом Аляксеем Міхайлавічам Смаленска такое тут не адбывалася. Смаленская шляхта раднілася толькі з палякамі, лічы, з апалячанымі беларусамі. У часы царыцы Ганны Іаанаўны становішча ўскладнілася. Імператрыца забараніла ўсялякія сувязі з палякамі. Напрыклад, гаспадару польскай кнігі пагражала высылка ў Сібір. Напачатку з фанабэрыі, а пасля па дзедаўскаму запавету сваю пару смаляне адшуквалі сярод мясцовай шляхты. Чакалі перамен, вяртання колішніх вольнасцей. Але Расія ўмацоўвалася, Смаленск русіфікоўваўся, шляхта атрымлівала рускія вольнасці і ў рэшце рэшт махнула рукой на сваю шляхецкую ганарыстасць. Аляксандру Рыгоравічу Пацёмкіну, беднаму дваранiну, не было патрэбы ў шляхецкіх гульнях, хоць род яго з'яўляўся знакамітым. Нехта Юрый Пацёмкін упамінаецца ў часы самазванщчыны на Русі. Ён прывёз у Тушынскі стан пад Маскву вестку аб узяцці Смаленска войскамі Жыгімонта III. Пётр I пасылаў кагосьці з Пацёмкіных паслом у Англію.

Памножыў славу продкаў Рыгор Аляксандравіч. Нарадзіўся ён 16 верасня 1739 г. у сяле Чыжова, што ў Духаўшчынскім павеце. Восеньскім надвячоркам адчула Дар'я Васільеўна свой жаночы час і ў невялічкай лазні, што парахнела на ўзбярэжку лясной рачулкі, нарадзіла свайго Грыца.

Аляксандр Васільевіч усё па тых жа прычынах, не надта песціў малога, не шкадаваў папругі, і маці, па парадзе знакамітых маскоўскіх родзічаў Кіслоўскіх і роднага дзядзькі генерал-паручніка Загражскага, дарэчы, прадзеда жонкі А.С.Пушкіна Н.М.Ганчаровай, аддала сына ў манастыр. Калі ж Бог прыбраў старога Пацёмкіна, Дар'я Васільеўна зноў кінулася ў ногі дабрадзеям.

У Белакаменнай рослага смаленскага цельпука аддалі ў пансіён, каб ён хоць трохі абкатаўся ад правінцыяльных звычак. Але свецкі бляск Грыц набываў з цяжкасцю, як ні стараліся іншаземныя гувернёры. Лянівы, але кемлівы бамбіза прымушаў чырванець родных, калі з асалодай аблізваў талеркі, з дзіцячай непасрэднасцю лавіў мух... І ўсё ж пакрысе, ён усё ж нешта засвоіў са свецкага жыцця, затое не меў роўных у тым, што яму падабалася: добра валодаў шпагай, няблага іграў на клавесіне і спяваў, любіў скакаць на конях, маляваць. Душа яго шырока адкрылася ведам. Гэта заўважылі добразычлівыя Загражскія. Яны адкрылі сваяку дзверы ў Маскоўскі універсітэт. "Алма-матэр" аднак не выклікала цікавасці ў юнака. Да трэцяга курса ён сяк-так дайшоў, а далей заартачыўся, пачаў прапускаць заняткі. Суроваму універсітэцкаму начальству надакучыла валаводзіцца з неслухам, і ў 1760 г. яго вытурылі за лянoту і "нехождение в классы".

Генерал Загражскі па-свойску, як сапраўдны дабрадзей, усыпаў маладому вісусу дваццаць гарачых і выгнаў на ўсе чатыры бакі.

Давялося Грыцу ўступіць у конную гвардыю, дзе сышоўся з братамі Арловымі, ад іх даведаўся пра страшную змову супраць Пятра III і далучыўся да яе. Пакончыўшы з "пятрушкам", Арловы даручылі Пацёмкіну адвезці Кацярыне сакрэтны пакет. Імператрыца не забыла тыя шчаслівыя хвіліны. Ледзь улегліся турботы з пахаваннем "памёршага ад гемараідальных колікаў" мужа, як Кацярына ўспомніла пра Пацёмкіна. Пяць братоў Арловых занепакоіліся: "Адбярэ ад нас матухну-царыцу, ад каго карміцца будзем!". Асабліва турбаваўся Рыгор Арлоў, які дамагаўся сваімі бурнымі ласкамі і пагрозамі згоды ад Кацярыны на законны шлюб. За шырокімі спінамі Арловых стаяла гвардыя і армія. Трэба было лічыцца з гэтым. І Кацярына паступова ўступала, тым больш, што ўжо трапятала пад яе сэрцам неўтаймаванае Грышава семя, будучы незаконны іх сын — граф Аляксей Рыгоравіч Бобрынскі. Але, слабеючы ад д'ябальскай Грышкавай сілы, імператрыца рабіла пэўныя, шматабяцаючыя знакі ўвагі і Пацёмкіну. Вочы пакрываліся павалокай пяшчоты і страсці, калі царыца бачыла доўгія, да плячэй, русыя і кучаравыя валасы яго, шыракаплечую паставу. Каб часцей бачыць Пацёмкіна пры двары, Кацярына дала яму чын палкоўніка, зрабіла камер-юнкерам. Пацёмкін увaходзіў у фавар. І тады браты Арловы пачалі дзейнічаць: выпрабавалі на смаленскім дзецюку свае кувалдападобныя кулакі. Але, "адвучваючы" Пацёмкіна ад Кацярынінай спадніцы, перастараліся. Змалаціўшы свайго нядаўняга паплечніка па змове ўшчэнт, яны выбілі Грыцу вока. Кацярына, прыкмеціўшы доўгую адсутнасць Пацёмкіна пры двары, даручыла сваёй даверанай камер-фраў графіні Праскоўі Брус (сястры фельдмаршала Румянцава), даведацца аб усім. Тая, убачыўшы акрываўленага юнака, аддала яму ўсю сваю жа-

ДЗЕВЯТАЕ НЕБА

"Містэр кандом"

Адзін тайваньскі прадпрымальнік, вырашыў па-свойму ўдзельнічаць у барацьбе са СНІДам. Ён пачаў бясплатна раздаваць кандомы, у асноўным вадзіцелям, вулічным прастытуткам, наведвальнікам рэстаранаў.

Аднак вынікі такога кроку аказаліся парадаксальнымі. Цяпер амаль увесь Тайвань называе гэтага чалавека "містэр Кандом", што яму, зразумела, не вельмі падабаецца.

"Справа Валенберга": працяг ці завяршэнне?

Супрацоўнік манрэальскай "Газет" Марк Эўлі піша, што ён быў першым журналістам, які пазнаёміўся з дакументамі ЦРУ пра Рауля Валенберга.

Па просьбе сенатара штата Мічыган ЦРУ адправіла гэтыя дакументы ў Нацыянальны архіў ЗША, дзе яны сталі даступнымі для публікі. Дакументы не змяшчаюць ніякіх новых даных пра лёс Валенберга, аднак у іх ёсць адзін сюрпрыз, піша Марк Эўлі. Аказваецца, Валенберг на самай справе не быў дыпламатам, ён атрымліваў загады і сродкі ад тайнай амерыканскай арганізацыі "Савет па справах бежанцаў ваеннага часу". Архівы ЦРУ даюць магчымасць устанавіць, што начальнік Рауля Валенберга ў Стакгольме, Івер Ольсан, працаваў не толькі на гэты савет, але і быў агентам аддзела стратэгічных службаў у арганізацыі, на базе якой у 1947 годзе было створана ЦРУ. Савет па справах бежанцаў ставіў перад сабой задачу перашкодзіць нацыстам правесці знішчэнне палонных народаў у акупіраваных дзяржавах. Савет меў вялікія сродкі і быў распушчаны пасля перамогі саюзнікаў у 1945 годзе. Эўлі паведамляе таксама, што ў шэрагу канфідэнцыяльных тэлеграм называлася імя Валенберга, таму не выключаецца магчымасць таго, што савецкія ўлады ведалі пра сувязі Валенберга з амерыканскай разведкай і таму ён быў арыштаваны. Адкуль Саветы маглі даведацца пра яго сувязі? Уцечка, гаворыць журналіст, можа адбыцца з-за таго, што Швецыя прадстаўляла савецкія інтарэсы ў Венгрыі ў час вайны. Мала таго, будучы саюзнікамі Расіі ў вайне з Гітлерам, амерыканцы часта дзяліліся з СССР разведданымі. Архівы сведчаць, што савецкі бок ведаў пра дзейнасць шэфа Рауля Валенберга — Івера Ольсана. Гэта ж ускосна пацвярджаюць і нядаўна рассакрэчаныя савецкія дакументы, з якіх відаць, што Валенберг быў арыштаваны не ў выніку памылкі "занадта стараннага" чыноўніка, а па загаду высокапастаўленых крамлёўскіх кіраўнікоў. У 1957 годзе амерыканскае ЦРУ раіла ў мемарандуме сваім супрацоўнікам выкарыстаць справу Валенберга ў кампаніі супраць СССР. Журналіст прыводзіць таксама паказанні зняволеных, якія сцвярджаюць, што бачылі Валенберга ў лагерах, аднак ні адно з паказанняў праверыць не ўдалося. У 1989 годзе савецкія ўлады прызналі, што Рауль Валенберг быў расстраляны, а не памер ад сардэчнага прыступу ў Лубянскай турме, як сцвярджалася раней. Гэта супадае з паказаннямі аднаго з савецкіх шпіёнаў, які ўцёк на Захад. Гэты агент сцвярджаў, што Валенберг быў расстраляны ў турме ці то ў 1948, ці то ў 1949 годзе. Акт аб знішчэнні захоўваецца ў архівах КДБ. Аднак, нягледзячы на ўсё гэта, адзін следчы, які некалі займаўся справай Валенберга, да гэтага часу лічыць, што Рауль Валенберг можа быць яшчэ жывы да гэтага часу. Калі гэта так, то яму цяпер 81 год.

У падборцы выкарыстаны таксама паведамленні замежнага друку.

КРЫМІНАЛЬНАЕ БЮРО

Школа прыватных дэтэктываў

Хто "ходзіць па музыцы"

□ С.БАРЫСАЎ

"Хадзіць па музыцы" на блатным жаргоне значыць прафесійна займацца крадзяжом. Менавіта зладзеі ў крымінальнай іерархіі займаюць найбольш ганаровае месца. Гэта адлюстроўвае і мову злачынцаў: прафесійных зладзеяў у ёй прысвечана найбольшая колькасць слоў, а сам тэрмін "красці" гучыць "лашчыць".

Кішэнныя крадзяжы — адзіны від крымінальнай спецыяльнасці, які патрабуе першапачатковага навучання і немалога, пэўнага фізічных і псіхалагічных даных. Ніжэй за ўсіх стаяць зладзеяў у крымінальным асяроддзі лічацца "вярхі", якія бяруць з гаспадарчых сумак тое, што ляжыць наверсе. Трэба кашалькі класці на дно сумкі, і вы будзеце застрахаваны ад гэтай катэгорыі зладзеяў.

Не лічацца сапраўднымі зладзеямі і "бішкетнікі", якія крадуць падвешаныя паміж вокнамі прадукты, "глушакі", якія рабуюць п'яных. Вышэй у зладзейскай іерархіі ідуць "пінцэтнікі", яны вымаюць грошы з кішэні з дапамогай медыцынскага пінцэта, "кручнікі" выкарыстоўваюць для гэтага сагнутыя кручкі, "трасуны" дастаткова віртуозна выбіваюць ці вытрасаюць кашалёк з кішэні. Сярод апошніх, паводле звестак міліцыі, шмат жанчын. На самым версе зладзейскага табеля аб рангах — "шчыпачы" і "тэхнары". [illegible]

[illegible] ...дзея-выканаўцы. Перш за ўсё злодзей павінен абмацаць усе кішэні "аб'екта", каб знайсці грошы. Для гэтага ля ахвяры ўзнікае сварка, а то і бойка, звяртаюцца да ахвяры з пытаннямі, як трапіць куды-небудзь, выконваючы ролю праставатых хлопцаў з правінцыі ці хворага, надакучлівага пенсіянера. Адзін з тых, хто прыстае да ахвяры з пытаннямі, — злодзей-выканаўца. Звычайна ў адной руцэ ён трымае газету ці яшчэ штосьці, чым прыкрывае процілеглую, рабочую руку. Яшчэ немалазначная заўвага: "шырма" ў час "работы" знаходзіцца насупраць кішэні з грашыма. Усё майстэрства злодзея заключаецца ў тым, каб ахвяра не адчула, як з яе кішэні выцягваюць кашалёк.

Часам ахвяра нават у транспарце ў прысутнасці зладзеяў заўважае крадзеж. [illegible] ...най эканомікі. Калі быў абмен расійскіх грошай, паводле даных міліцыі, рэзка зменшылася колькасць кішэнных крадзяжоў — зладзеі расходавалі ці мянялі грошы. Цяпер кішэннікі імкнуцца як мага хутчэй рэалізаваць нарабаванае — інфляцыя.

Заробак кішэнніка Мінска вагаецца ад 300—500 тысяч у дні зарплаты на буйных прадпрыемствах і да 40—50 тысяч у звычайныя дні. Гэта даныя за кастрычнік-лістапад мінулага года.

Сярэдні ўзрост кішэнніка нашаи сталіцы — 35—37 гадоў, як правіла, большасць маюць па некалькі "ходак", гэта значыць судзімасцей з адбыццём пакарання ў зоне, амаль усе п'юць, многія ўжываюць наркотыкі. Гэта ў большасці выхадцы з крымінальнага асяроддзя.

Раней зладзеі стараліся хутчэй пазбавіцца ад кашалькоў. Цяпер інакш. Часам пры вобыску ў кваліфікаванага кішэнніка знаходзяць да [illegible] кашалькоў. Прычына? Нярэдка кашалёк каштуе даражэй за грошы, якія ў ім былі. [illegible] выкідваюць [illegible]. Дакументы таксама маюць свой грашовы эквівалент, [illegible] вяртаюцца [illegible]. Асабліва цэніцца пасведчанне дэпутата, інваліда.

[illegible] вачах у ас... [illegible] паміж сабою. Калі кішэннік падняў уверх указальны палец і мезенец — гэта значыць, што ёсць магчымасць буйнога крадзяжу, але няма памочнікаў. Пачэсванне вялікім пальцам правай рукі пераносся азначае прысутнасць міліцыі. Калі ж злодзей калупае мезенцам у вуху і адначасова кашляе, то гэтым папярэджвае сябра, што апошняга "засяклі".

У апошні час сярод кішэннікаў пачало трапляцца шмат жанчын. Ім, дарэчы, зручней займацца гэтым рамяством, бо менш выклікаюць падазронасці ў ахвяр.

МАРАЛЬНЫ КОДЭКС

Справа была вечарам...

□ Мікола КАПЫЛОВІЧ

Густыя кусты надзейна засланялі дзяўчынак ад выпадковых прахожых. Трэсак і палак вакол было багата, і хутка тут загарэўся ўтульны агеньчык. Адна з дзяўчынак прынесла да агню кацянят. Яны, адчуўшы гарачыню, хацелі вырвацца з дзіцячых рук. Сяброўкі, якія стаялі ля агню, засмяяліся. Аборкі або шнурка, каб звязаць ногі кацянятам, пад рукамі не аказалася. Затое пад плотам ляжалі старыя газеты. Кацянят акуратна, дбайна загарнулі і кінулі ў полымя. Газеты імгненна ўспыхнулі, але тыя, што былі ў ёй, згарэлі не адразу, доўга яшчэ курчыліся ў агні.

На першы погляд, не такі ўжо страшны выпадак у параўнанні з жудаснымі гісторыямі аб рассечаных трупах, выкінутых немаўлятках ці згвалтаваннях. Але гэта толькі на першы погляд, бо дарослыя гвалтаўнікі хутчэй за ўсё і вырастаюць з маленькіх садыстаў. Я не веру, што гэтыя дзеці змогуць вырасці нармальнымі людзьмі. І, відаць, толькі жаданне зразумець, чаму так адбываецца, прымусіла мяне напісаць гэты артыкул.

Не давала спакою і яшчэ адно пытанне. Пенсіянерка Вольга Пятроўна, якая расказала мне пра здарэнне, упэўніла, што зрабілі гэта самыя звычайныя дзяўчынкі, нармальныя, зусім прыстойныя дзеці. Яна павяла мяне на месца здарэння, і я бачыў шкуркі, змешаныя з зямлёй і попелам... Потым, ідучы па ціхіх вуліцах, здзіўляўся, што тут могуць жыць жорсткія людзі. І пільна прыглядаўся да дзяцей. Яны гулялі ў снежкі, бегалі, смяяліся... У некаторых я цікавіўся, ці ведаюць яны, хто з іх равеснікаў мог здзекавацца з кацянят. Дзяўчынкі і хлапчукі маўчалі, а галоўная віноўніца — дзяўчынка Іра, суседка той пенсіянеркі, — здзекліва ўсміхалася: табе, дзядзька, відаць, няма чаго рабіць. Затое шмат пачуў я ад равесніц Вольгі Пятроўны. Злоснымі ворагамі сталі для многіх сталых людзей дзеці і іх бацькі — наогул, моладзь.

Канфлікт гэты не новы. Асабліва ў наш складаны час. Адкуль ён ідзе? Старэйшае пакаленне з захапленнем расказвае, як дружна жылі раней у бараках і зямлянках. А людзі маладзейшыя ўжо з жахам прыгадваюць камунальныя кватэры і інтэрнаты: сваркі на агульных кухнях, нават бойкі. Нічога дзіўнага, што "камунальныя" норавы пераносяцца ў асобныя кватэры. Так атрымалася, што ў Маладзечанскім раёне, пра які ідзе гаворка, жыве вельмі шмат пенсіянераў, у тым ліку і адзінокіх. Школа тут, безумоўна, ёсць. І варта вучням выйсці на спартыўную пляцоўку ў час перапынку, як разгневанае "старэйшае пакаленне" бяжыць у кабінет дырэктара са скаргамі: дзеці паводзяць сябе, як дзікуны. Дарослых можна зразумець: непрыемна, калі ў цябе высокі ціск, а ў гэты час нехта б'е мячом у сцяну.

Дзеці і дарослыя сёння не вызначаюцца сентыментальнасцю. "А што рабіць? Усіх галодных сабак і катоў не накорміш", — спраядліва кажуць яны. І купляюць дарагіх, з радаслоўнай, якія прыносяць добры прыбытак. Іра, маленькая суседка Вольгі Пятроўны, таксама падзяляе катоў і сабак на пародзістых і непародзістых. З-за гэтага яна часта сварыцца з пажылой жанчынай, бо Вольга Пятроўна корміць зусім непрыгожага бадзяжнага дварняка, а Ірыны бацькі купілі дарагога "элітнага" сабачку. Іра шчыра лічыць, што няма чаго пладзіць дварнякоў, і смяецца з чатырохногага сябра Вольгі Пятроўны.

Праўда, бяздомных кацянят, якія жылі пад лесвіцай, Іра карміла і любіла з імі гуляць. Таму што яны былі прыгожыя. І нічые. Хочаш — кармі, хочаш — за хвост цягай. Потым кацянят спалілі.

Магчыма, пра гэта і не даведаўся б ніхто, калі б не выпадковасць. Святлана Іванаўна, суседка і сяброўка Вольгі Пятроўны, вярталася з прагулкі. Падышла да дзяўчынак, якія мітусіліся ля агню, спытала: "Што вы тут робіце?". У адказ пачула: "Кацянят смалім". Святлана Іванаўна адхіснулася ад агню. А дзяўчынкі прапанавалі: "Хочаце, вашага сабачку пачастуем". Святлана Іванаўна супакоіла сябе: гэта жарт, але жарт вельмі страшны. Так бы і забыла жанчына пра здарэнне, калі б у той вечар не расказала ўсё Вользе Пятроўне. Тая ўсхвалявалася, прапанавала праверыць. Абедзве жанчыны кінуліся да плота, разгрэблі палкаю попел і... убачылі абгарэлыя трупікі, загорнутыя ў газету.

Мне стала зразумела: няма розніцы, хто стаяў ля таго агню — Іра, Таня, Лена... Іру аніяк не ўсхваляваў факт забойства. Ва ўсёй гэтай гісторыі для яе галоўным было адвесці ад сябе падазрэнне. І бацькі падтрымалі дачку. Яны ўпэўнены ў сваёй слушнасці.

* * *

Гэтая гісторыя — не экстраардынарны выпадак. Некалі, даўным-даўно, існавалі законы, якія прадугледжвалі штрафы і нават турэмнае зняволенне для жорсткіх людзей. Цяпер у нас няма законаў, па якіх можна пакараць мучыцеляў жывёлы. Відаць, яго трэба прыняць, бо "маральнае ўздзеянне" для падобных людзей — пусты гук. І прававая свядомасць у нашых дзяцей можа скласціся не на карысць "братоў нашых меншых". Грамадству, урэшце, гэтая абыякавасць абыдзецца дорага.

Інфа-крым — Інфа-крым — Інфа-крым

Крывавая прапажа

У адной з воінскіх часцей Брэсцкага гарнізона пакуль што неўстаноўленымі асобамі з бронетранспарцёра выкрадзены буйнакаліберны кулямёт. Спецыялісты ацэньваюць яго кошт у 200 тысяч даляраў. Ваенная пракуратура вядзе расследаванне.

* * *

Усяго тыдзень спатрэбіўся органам ваеннай контрразведкі і пракуратуры Брэсцкага гарнізона, каб "вылічыць" выкрадальнікаў кулямёта.

Гэта зусім не азначае, што пошук для аператыўнікаў быў лёгкім. Таму што западозрыць сваіх—тых, каго бачыш кожны дзень і хто здаецца "чыстым як шкло", даволі цяжка. На гэты раз вышук прывёў менавіта да такой групы. Зброю выкралі чатыры салдаты, у час дзяжурства аднаго з якіх і быў вынесены 52-кілаграмовы кулямёт. Ён быў схаваны недалёка ў лесе. Як высветлілася, гэта "дружная кампанія" спадзявалася прадаць хуткастрэльны "ствол" за вялікія грошы. Цяпер жа выкрадальнікі сядзяць на гаўптвахце і чакаюць пакарання.

БЕЛІНФАРМ.

Забойца ці самазабойца?

Быў святочны суботні дзень.

Два сябры К. і С. — вырашылі адзначыць яго на кватэры апошняга, што знаходзіцца па вуліцы Батракова ў Ветцы.

Пасля выпітых шклянак неўзабаве ўсчалася спрэчка. Праўду кажуць людзі, што гарэлка зусім не падыходзіць для высвятлення адносін. Так было і на гэты раз. Хутка спрэчка перарасла ў скандал. У парыве злосці С. выхапіў свой саматробны пісталет і выстраліў прама ў лоб свайму сабутэльніку.

Суседзі, пачуўшы стрэл, выклікалі міліцыю. Як паведаміў Васіль Піліпавіч Лушчай, начальнік Веткаўскага РАУС, аператыўная група, прыбыўшая па выкліку, убачыла дзверы патрэбнай кватэры зачыненымі. Гаспадар С. адчыніць адмовіўся. Хутка з кватэры пачуўся яшчэ адзін стрэл.

Калі супрацоўнікі ўсё ж трапілі ў кватэру, яны ўбачылі, што гэтую кулю С. вырашыў "аддаць" сабе.

Абодва мужчыны былі аператыўна дастаўлены ў бальніцу. Там С. памёр. Сябра яго ўдалося выратаваць.

"Галодныя" злодзеі"

Голад, як кажуць, не цётка. Але наўрад ці ён кіраваў сябрукамі В. і Г., жыхарамі Веткі, калі яны залезлі ў хлеў дома № 27 па вуліцы Юбілейнай і ўкралі адтуль парася. Аднеслі жывы "трафей" у дом В., але паласавацца маладзенькім мяскам зладзеі не паспелі, бо ўжо праз некалькі гадзін былі затрыманы міліцыяй.

***

А ў вёсцы Туркі Добрушскага раёна невядомыя злачынцы (арыенціровачна чатыры чалавекі) падперлі дзверы ў хаце грамадзянкі Закрэўскай, мясцовай жыхаркі. Потым яны вывелі з хлява ладнага кабанчыка, прама на двары зарэзалі і, пагрузіўшы "трафей" на машыну, зніклі. Зараз міліцыя шукае іх. Дасць Бог, знойдзе.

Ужо не ўпершыню мэтай крадзяжоў становяцца свінні, куры. Напэўна, і злачынны свет апошнім часам згаладаўся.

"Рай у шалашы"?

Нядаўна Лагойскі РАУС правёў прафілактычны рэйд па прадухіленню злачынстваў.

Як паведаміў Уладзімір Пляшкевіч, начальнік РАУС, за суткі ў раёне зафіксаваны чатыры злачынствы. Усе яны былі раскрыты па гарачых слядах, у той жа дзень. Не абыйшлося і без кур'ёзаў.

У дзве гадзіны ночы ў магазіне вёскі Расоха спрацавала сігналізацыя. Калі міліцэйскі патруль пад'ехаў да месца здарэння, былі выяўлены ўжо сляды пранікнення ў магазін. Крадзеж. Выклікалі аператыўную групу, у склад якой уваходзіў і кінолаг з сабакам. Апошні хутка ўзяў след. Восем з паловай кіламетраў ішлі аператыўнікі па следу. У канцы шляху быў выяўлены.... шалаш, у якім хаваўся злачынца. Ім аказаўся грамадзянін А. У выніку вобыску ў шалашы і ля яго былі знойдзены крадзеныя рэчы. Хутка А. прызнаўся ў ажыццяўленні яшчэ шасці крадзяжоў.

Франц ЛЯВІЦКІ, ЧЗ-інфарм.

Цынкавая дзяўчынка

□ Святлана ЧАРНАЯ

...Ведаю, што не маю права пісаць пра гэту вайну: не бачыла яе, толькі чула. Не маю права спяваць афганскія песні...

Але нядаўна я пазнаёмілася з жанчынай, якая страціла на гэтай вайне самае дарагое — адзіную дачку.

Я прыйшла да Маі Емяльянаўны Бабук не з мэтай узяць інтэрв'ю, а для таго, каб прапанаваць сваю дапамогу немаладой жанчыне, у якой абвастрылася астма... Мы з яе дачкой — цёзкі, хутка мне будзе столькі, колькі было тады ёй — 26.

Я спытала ў маці пра дзяцінства дачкі, але вайна ўсё роўна атруціла чысціню ўспамінаў.

"Светачка была такая спакойная, так за ўсё перажывала. Я казкі ёй чытала, а яна плакала, і слёзы ліліся такія натуральныя, чыстыя. Потым у школу пайшла, мы змянілі кватэру. Перажывалі з бацькам, што яна так сціпла апранаецца. Я — медсястра, муж — вадзіцель, аклады былі невялікія... Калі Светка скончыла школу, паўстала пытанне: кім ёй быць? У мяне сястра працавала прадаўцом, дачушка да яе бегала часта. А я вельмі хацела, каб яна была медсястрой. Света ж — не: "Не буду, ненавіджу гэтую прафесію". Я нават прыкрыкнула на яе тады. Дачка была такая паслухмяная! Падала дакументы ў медвучылішча. Нам з мужам якраз пуцёўку ў санаторый далі, калі экзамены павінны былі пачацца. Іншая маці не паехала б, а я была ўпэўнена ў Светачцы. І не памылілася... У апошніх класах, а потым у вучылішчы яна мела шмат сяброў. Пасля вучобы пайшла працаваць у 4-ю клініку. "Размеркавалі" ў гнойную хірургію. Адзін раз схадзіла на работу, а на наступны кажа: "Усё, мама, не магу больш". Я ёй параіла: "Света, адпрацуй тры гады, а потым як хочаш — я табе нічога не скажу". Неўзабаве перавялі яе аперацыйнай сястрой у кардыялогію. Яна была камсамольскім арганізатарам, удзельнічала ва ўсіх грамадскіх справах. Хірургі любілі з ёй апераваць. Нікому ні ў чым не адмаўляла. Усіх сяброўак замуж "выдала". Я за яе вельмі перажывала, хацела, каб і яна сям'ёй абзавялася. І хлопец жа быў...

Напярэдадні ад'езду ў Афганістан Света вымылася, а валасы ў яе былі такія доўгія — у медсанбаце яна была адзіная з такімі валасамі. Дачка сядзела ў крэсле, дзе зараз я сяджу. "Светачка, — кажу, — вось мы з табою ўдзвюх. Адмоўся, ёсць яшчэ час..." А яна — мне: "Мама, ты бачыла вайну, стаяла босая ля станка... Дай мне адчуць сябе самастойнай і дарослай". Ды і на рабоце мне казалі: "Адарві ты дзяўчыну ад сваёй спадніцы".

Потым, калі Света ў адпачынак прыехала, дзверы ў нас не зачыняліся. Аднойчы народу шмат прыйшло, за сталом усе сядзелі, а я выйшла, ніцма ўпала на ложак і заплакала: была ўпэўнена, што нешта здарыцца — і яна не вернецца. Спаць Света легла позна з сяброўкай на адной канапе. У чатыры гадзіны раніцы я прачнулася, дачка яшчэ спала. Я разбудзіла яе: "Трэба ехаць, калі вырашыла".

А перад гэтым яе хлопец Саша прасіў мяне: "Мамачка, давайце Свету ўгаворым, няхай больш не едзе туды. Пойдзем у загс, распішамся — і ўсё". А я ў адказ: "Сашачка, сам зрабі гэта, хіба я змагу яе спыніць?" Яна і паехала раней, чым трэба: урачоў было шмат, а сясцёр на пальцах пералічвалі.

...Хавалі мы яе ў лютым 1985 года. Мора людзей ішло за труной. Здаецца, яе ведаў увесь горад. Сяджу я ля магілкі, ідзе незнаёмая жанчына і кажа: "Вось наша медсястрычка".

Мая Емяльянаўна замаўчала: гаварыць перашкаджала хвароба. З фотаздымка ёй усміхалася Света шчырай, яснай усмешкай, быццам гаварыла: "Мама, не плач."

—з гісторыі Беларусі—

ТЫТУЛА І КАРОНЫ

ночую пяшчоту і апошнія рэшткі страсці, каб выцягнуць Пацёмкіна з адчаю і, здавалася, безвыходнасці. Захапленне, з якім ашаломленая Грыцавымі абдымкамі "прабір-дама" расказала імператрыцы пра пакуты яе падапечнага і ягоны неўтаймаваны імпэт, перадаліся Кацярыне. Яна запалала, як грэшніца на кастры інквізіцыі. Лёс Арловых, "дебошанов московских" быў вырашаны. "Цыклоп", як пачалі зваць Пацёмкіна прыдворныя, заняў пакоі фаварыта. Імператрыца дала яму мільён рублёў на абзавядзенне, узвяла ў чын генерал-лейтэнанта, падарыла палац на Мільённай, чым неверагодна ўмацавала аўтарытэт новага пасцельнага і выклікала страшэнную зайздрасць двара.

Бадай што з гэтага часу павялося паміж Кацярынай і фаварытам абменьванне запіскамі, звыш 400 з якіх дайшлі да нашага часу і сведчаць не толькі аб іх інтымных адносінах, але і аб тым, што ў сваім сябры імператрыца ўбачыла здольнага дарадцу ў дзяржаўных справах. Са сродку задавальнення жанчыны фаварытызм ператварыўся ў служэнне Айчыне. Пачатак гэтаму паклаў Пацёмкін. Прыроджаны розум і разважлівасць яго набылі пад рукой Кацярыны патрэбныя грані і заблішчэлі ў праявах дзяржаўнай, дыпламатычнай, ваеннай дзейнасці. Так каштоўны дыямент пасля разца выдатнага ювеліра набывае тыя чароўныя якасці, якія прыводзяць людзей у захапленне.

У адрозненне ад іншых фаварытаў, што дамагаліся асабістых выгад, Пацёмкін спалучаў задавальненне сваіх немалых амбіцый з імкненнем рабіць карыснае для Расіі. Дзеля гэтага ён дамогся пасады члена Дзяржаўнага Савета, каб самым непасрэдным чынам уплываць на ўнутраную і знешнюю палітыку. Сёння агульнавядома, што разам з аўстрыйскай эрц-герцагіняй Марыяй Тэрэзіяй Кацярына II ажыццявіла раздзел Рэчы Паспалітай, Вялікага княства Літоўскага, далучыўшы беларускія землі да Расіі. Нам невядома пра ўдзел у гэтым Пацёмкіна, але, па ўсяму відаць, ён не пярэчыў, слушна паставіўся да палітыкі Кацярыны ў адносінах да беларусаў. Імператрыца ставіла задачу паступовага перавыхавання беларусаў, ператварэння іх у рускіх. Пацёмкін глядзеў далей. Добра ведаючы Станіслава Аўгуста Панятоўскага і адмоўныя адносіны да яго палякаў, Пацёмкін сам марыў аб польскай кароне, падтрымліваў адносіны з польскай арыстакратыяй. Але Кацярына, цвёрдая і абачлівая, узважваючы ўсе "за" і "супраць", зрабіла каралём фаварыта юнацкіх гадоў — Панятоўскага, з якім яе звязвала іх дачка царэўна Ганна, памершая ў маладыя гады. Да таго ж, імператрыца, ведаючы сваіх любімых мужчын, палічыла лепшым мець Панятоўскага пад абцасам, чым Пацёмкіна на кані. А каб "Гришифишечка", як звала каханага Кацярына, не пакрыўдзіўся, падарыла яму ў Беларусі Крычаўскія землі і 70 тысяч прыгонных, шчодра асыпаўшы брыльянтамі і золатам.

Больш як 6 тысяч душ меў магутны князь і ў Расіі. Што да грошай, дык ён іх ніколі не лічыў, меў колькі хацеў. За картачным сталом, пераймаючы норавы Кацярыны, разлічваўся жменямі брыльянтаў. Праўда, умеў "знайсці" грошы і на планы, якімі захапляўся, было гэта звязана з аснашчэннем флоту, будаўніцтвам гарадоў ці фартэцый. У такіх выпадках ён прадпісваў чыноўнікам: "Даць, даць, даць!.. Вашу маць!". Як тут было адмовіць.

У залачонай карэце, апрануты ў блакітны каптан і камзол, на нагах шаўковыя панчохі, пантофлі са спражкамі ў брыльянтах, з расфранчанымі гайдукамі на запятках Пацёмкін пад'язджаў да царскага палаца. Пецярбургская знаць лісліва лавіла пагардлівы погляд усемагутнага фаварыта, нізка схіляла галовы. Але гэта не магло задаволіць Пацёмкіна. Як і Арлоў, ён марыў аб шлюбе з Кацярынай.

Аддзякаваўшы за ўдзел у пракладванні шляху да трона, Кацярына ведала, каму можна даверыць і іншыя свае сакрэты, атрымаць такую ж дзейсную дапамогу.

Нелюбоў царыцы да Паўла, якому трэба было перадаць карону, ахапіла ўсю яе натуру. Аб адносінах імператрыцы да сына ведаў увесь двор. Натуральна, што і Павел, і яго жонка Наталля Аляксееўна плацілі Кацярыне тым жа. У асяроддзі Паўла пад уздзеяннем Наталлі выспела змова супраць імператрыцы. Страціць трон Кацярына не хацела. Яна падзялілася з Пацёмкіным. Той успрыняў небяспеку як сваю. Бо і сам марыў усесціся побач з Кацярынай на царскім троне.

Абясшкодзіць цяжарную жонку наследніка прастола ўзялася знаўшая Пацёмкіна павітуха. Смяротная атрута зрабіла сваю агідную справу. Кацярына падабрала Паўлу новую жонку, Пацёмкіна адправіла заваёўваць Крым, а сама паталяла свой хваравіты пыл з новымі фаварытамі. І ўсё ж, пасля працяглай "асады" Пацёмкіна Кацярына здалася. Вянчанне адбылося ў Пецярбургу ў Самсоніі, што на Выбаргскай старане, ці восенню 1774, ці ў першай палавіне 1775 года. Кацярына прыехала ў царкву позна вечарам у суправаджэнні знакамітай камер-фраў Мар'і Савішны Перакусіхінай. Усё было падрыхтавана загадзя, і вянчанне не затрымалася. І без вянчання Пацёмкін быў царом, толькі без кароны і тытула, цяпер жа стаў яшчэ і мужам. Праз колькі часу ў шчаслівых бацькоў нарадзілася дачка, якую па ўзаемнай згодзе назвалі Кацярынай Рыгораўнай. Прозвішча далі бацькава, адкінуўшы, праўда, з яго дзве першыя літары. Да нас дайшлі два партрэты графіні Цёмкінай, напісаныя натхнёным пэндзлем У.Л.Баравікоўскага. Прыгожае дзіця вялікага кахання...

Падаючая зорка

Але час ішоў. Шчаслівыя, імклівыя 1774-1776 гг. расталі, як сон, як летні туман. І хоць матухна-царыца па-ранейшаму з цеплынёй пісала ў сваіх запісках "мой дорогой и горячо любимый супруг, придите ко мне, вы будете встречены с распростертыми объятиями" Пацёмкін адчуў, што зорка ягонага фавару хіліцца долу. Адстаўны пасцельнік зразумеў, што для захавання свайго ўплыву на імператрыцу і свайго высокага становішча трэба паклапаціцца пра намесніка па вызваленай пасцелі. Па-дзявочаму прыгожы Аляксандр Ланскі падыходзіў для гэтае ролі лепш за ўсіх. Засумаваўшая царыца ажыла, заззяла жаноцкай прыгажосцю. Змена так дабратворна паўплывала на Кацярыну, што яна вырашыла... зноў выйсці замуж. Пацёмкін гэтага вынесці не мог.

Сэрца апякала зайздрасць, што ягоны шлюб быў толькі адчэпкай, толькі часовым капрызам разбэшчанай жанчыны. Усыпаная ў пітво атрута абарвала жыццё юнака. Кацярына выклікала свайго ўрача, прасіла выратаваць Ланскога, але той бездапаможна развёў рукамі: "Хворы, відаць, атручаны, ваша Вялікасць. Вярнуць жа з таго свету не ў маіх сілах".

Імператрыца падазравала Пацёмкіна і загадала таму пакінуць Пецярбург.

Пяць доўгіх месяцаў пакутавала Кацярына. Напалоханы нечаканымі зменамі двор выклікаў Пацёмкіна, спадзяваўся на ягоны ўплыў. Аднавокі выгнаннік прыехаў своечасова. Кацярына прагнула падтрымкі. Яе мог забяспечыць толькі Пацёмкін. Ён пераконваў, што не мае ніякага дачынення да смерці Ланскога. У гутарках з імператрыцай святлейшы зрабіў усё магчымае, каб абудзіць яе да жыцця.

Неўзабаве Пацёмкін вярнуўся да сваіх вайсковых спраў. А да Кацярыны прыслаў з паведамленнямі аб перамогах у Крыме сваіх ад'ютантаў Ярмолава і Мамонава. Ведаў, чым праліць бальзам на душу царыцы. Імператрыца расцвіла. Але балявалі ад'ютанты нядоўга. Ярмолаў хутка папрасіўся ў адстаўку, Мамонаў жа, даўшы перавагу маладзенькай фрэйліне перад юрлівай бабуляй, наогул быў зняслаўлены Кацярынай. Пагарджэнне старой царыцай каштавала маладым закаханым вельмі дорага. Імператрыца растаптала іх чалавечую годнасць. Пацёмкін лячыў свае душэйныя пакуты баталіямі. Ведаў, вярнуць фавар Кацярыне можа толькі значнымі поспехамі ў вайсковых справах.

Найбольш яго турбавала ўзяцце Ізмаіла, магутнай і непрыступнай фартэцыі. "Хутчэй Дунай паверне назад, чым здасца Ізмаіл!". Гэта гучала як клятва. І ўсё-такі рускія ўзялі Ізмаіл. Пацёмкін вельмі ганарыўся, што ў ягоным штурме добра паказалі сябе батальёны беларускага, бугскага егерскіх карпусоў і мушкецёры полацкага палка. Напачатку баталіі загінуў камандзір бужцаў Рыбасп'ер, але бужцы не схамянуліся. Пры штурме Бэндэрскіх варот смяротна параніла камандзіра полацкага мушкецёрскага палка. Каманду над мушкецёрамі прыняў свяшчэннік Трафім Ягоравіч Куцінскі, бо афіцэры ўсе загінулі. Высока ўзняўшы над галавой крыж, ён пачаў руйнаваць янычараў. Заклік: "Праваслаўныя, з намі — вера Хрыстова!" з'явіўся той сілай, што ўмацавала волю мушкецёраў. Бужцы і палачане дзейнічалі мужна і рашуча, чым заслужылі высокую адзнаку Кутузава. А Пацёмкін дабіўся для адважнага свяшчэнніка пажыццёвай пенсіі і ўзнагародзіў Георгіеўскім крыжам.

Пакуль святлейшы ваяваў за Крым, Ізмаіл і Ачакаў, Кацярына знайшла новага фаварыта. Вярэдзіла, што на гэты раз без ягонага ўдзелу і парады. Перамагахосны фельдмаршал паспяшаўся ў Пецярбург, дзе яго не чакалі. Платон Зубаў, што аддаліў ад імператрыцы трох сваіх братоў, не жадаў гэтага, ставячы сваю дабрадзейку ў складанае становішча. Заслугі Пацёмкіна патрабавалі ганаровага ўшанавання, фаварыт жа заўпарціўся. Не дапамагалі ні дарункі, ні просьбы злітавацца над ёю, ні слёзы.

Насуперак інтрыгам Зубава, Пацёмкін ехаў. Кацярына вымушана была рыхтавацца да сустрэчы. Здзівіць святлейшага чым-небудзь было цяжка, але імператрыца прыдумала. Загадала ўстанавіць у Таўрычаскім палацы, што быў падораны Пацёмкіну, залатую купель ці, па-сённяшняму, ванну. Зубаў ледзь не звар'яцеў ад зайздрасці і сквапнасці: "Усё яму, святлейшаму, дагаджаеш. А мне? У такой пасудзіне я сам бы паплёскаўся".

Што было рабіць старой? Упала на калені, прасіла пашкадаваць яе, не знеслаўляць. Фельдмаршал жа, намеснік, не просты салдат едзе. Расіі ж гонар зрабіў, супакоіў межы паўднёвыя...

Сустракалі Пацёмкіна ўсім Пецярбургам. Паднеслі на залатым падносе шпагу, шчодра ўсыпаную брыльянтамі, аперазалі Георгіеўскай стужкай, прычапілі да камзола надзвычайна рэдкі брыльянт. Але пышныя ўшанаванні не кранулі святлейшага. Ён адчуў, што ў баталіях амурных ён пераможаны, разбіты. А што да купелі, дык на яе Пацёмкін нават не звярнуў увагі. Зубаў жа, даймаючы Кацярыну патрабаваннямі адправіць святлейшага куды-небудзь, калаціўся ад злосці: "Калі паедзе аднавокі, я гэтую купель сабе вазьму.. Ты не супраць, матухна?..".

Пацёмкін пачаў збірацца да ад'езду. Кацярына даручала яму падпісаць мір з Турцыяй. Святлейшы зразумеў гэтыя намеры. Пасля міру ў яго адбяруць армію, флот, і паедзе ён на Смаленшчыну. Што ж, і гэта, урэшце, нядрэнна. Шкада вось толькі, што не ўсё зрабіў для Расіі... А яшчэ ўзгадаў святлейшы, што абышла яго Кацярына з Польшчай. У апартаментах імператрыцы, дзе колісь ён цараваў, убачыў шыкоўнай работы трон каралёў польскіх, нашчадкаў ганарлівых Пястоў. Паслугачы прыстасавалі яго пад імператрыцын неабдымны зад, дзеля патрэб надзённых...

Перад ад'ездам завітаў святлейшы да прыдворнага банкіра Рычарда Сутэрлэнда, які даўно, відаць, прадчуваючы падзенне Пацёмкіна, абіваў парогі палаца, патрабуючы аддачы даўгоў. Лілося віно, гучала музыка. Развітальная. Мяркуюць, што менавіта тут і гаспадару, каб зняць падазрэнні, і высокаму госцю ўлілі ў хмельныя келіхі смяротную атруту.

Смяротны холад Пацёмкін адчуў у сваім целе на шляху ў Чарнігаў. У дарозе не мінаў цэркваў, біў паклоны Багародзіцы, ставіў свечкі. Боль знясільвала. Выйшаўшы з беднай вясковай царквы, пакутуючы, святлейшы скрозь смяротны тумановы засціл у вачах не ўбачыў, як абапёрся і прысеў на пахавальныя дрогі. "Эх, барын, дрэнная прыкмета. Не ў свае ты сані сеў", — сумна сказаў селянін. "Відаць, наканавана, — падумаў Пацёмкін. — Давядзецца адказ трымаць за грахі зямныя...". І ўзгадалася яму ў тыя часы маці. Не, ён не пакінуў яе. Царыца зрабіла яе сваёй статс-дамай. Паведаміла святлейшаму ў Крым аб яе смерці. А ён... не паехаў, каб развітацца. Нейкі дакор скрэб тады сэрца, а цяпер... позна...

Імклівыя коні трымалі шлях на Ясы, Нікалаеў. Дактары не маглі даць рады, што здарылася, чым дапамагчы князю. Яшчэ ж не стары, усяго 52 гады. За Пунчэштамі сярод шырокіх малдаўскіх стэпаў Пацёмкін папрасіў спыніцца. Яго вынеслі з карэты, паклалі на зямлю. Высока ў небе плылі павольныя аблокі. Нібыта клікалі ў свае абдымкі. Святлейшы памкнуўся ўзняцца, можа ім насустрач, да таго, хто нас усіх чакае... Цела яго здрыганулася, вочы патухлі. Ад'ютант святлейшага ўзяў у казака піку і ўтыркнуў у зямлю, дзе ляжаў знямелы Пацёмкін. Казакі канвою, спешыўшыся, замерлі ў ганаровай варце.

У гэты ж момант, з тымі ж праявамі болю, сярод бездапаможных дактароў, памёр і банкір Сутэрлэнд.

...Зубаў трыумфаваў. Толькі Кацярына заломвала ў роспачы рукі. Ёй самой заставалася тры гады нялёгкай зямной долі.

Цела Р.А.Пацёмкіна паклалі на вечны спачын у саборы. Сэрца адвезлі на радзіму, у Чыжова, пахаваўшы непадалёку ад той самай лазні. Але непрыяцелі і зайздроснікі не маглі прымірыцца са славай Пацёмкіна, не маглі дараваць злоўжыванняў, пралікаў, якіх заўсёды хапае ў вялікіх. Так павялося ўжо ў Расіі, да сёння гэта не нова, што нашчадкі не шануюць сваіх продкаў. Разлічыліся яны і з Пацёмкіным. Астанкі яго выкралі з магілы, і дзе яны знаходзяцца сёння — невядома. А сэрца Пацёмкіна засталося. Шануюць на Беларусі і справы свайго сына, які па нараджэнню быў беларусам, узвялічыў Расію як рускі. Дык хто ж ён, святлейшы, — беларус, рускі?.. Славянін! Вялікае сэрца, велічныя справы яго належаць абодвум народам-братам. Умелі б толькі шанаваць і ганарыцца!

PUBLIC RELATIONS

Лічыце грошы, не адыходзячы ад касы

□ Вера ПАЛЯКОВА, "ЧЗ-інфарм"

Грошы, як вядома, любяць падлік. Асабліва ў наш рацыянальны час. У выніку ўсё больш неабходнай становіцца разнастайная лічыльная тэхніка, якая "не стамляецца і не памыляецца". Таму не толькі своечасовай, але і апярэджваючай сённяшні дзень стала выстава-продаж электроннага касавага абсталявання, што адкрылася ў салоне-магазіне "Вілія" на вуліцы К.Лібкнехта, 102. Арганізатар — Мінскае навукова-вытворча-камерцыйнае таварыства з абмежаванай адказнасцю "InformTest Ltd". Нават недасведчаны адразу заўважыць, што тут прадстаўлена тэхніка на любы густ.

— Згадзіцеся, — гаворыць генеральны дырэктар фірмы С.У.Шульгіноў, — касавы апарат — тая рэч, на якой спыняецца позірк кожнага пакупніка, кліента. Таму сучасная аргтэхніка — прэстыж гандлёвай установы, яе імідж, а ў выніку — і поспех. На выставе мы прапануем каля 20 мадэляў электронных касавых апаратаў для самага шырокага кола карыстальнікаў. Вось, напрыклад, апараты такіх сусветна вядомых фірм як "Casio", "Sanyo", "Towa", "Sharp", разлічаныя на дробныя і сярэднія крамы ў 2-4 аддзелы. Кошт сціплы, ад 300 да 400 даляраў.

— Прабачце, Сяргей Уладзіміравіч, але можна абысціся ў такім разе больш звычайнымі, расійскімі касавымі апаратамі «ОКА-400», што ўсталяваныя скрозь у дзяржаўных крамах.

— Я з вамі зусім не згодны. "ОКА" — напалову механічны апарат, і хто ім карыстаецца, ведае, які ён капрызны, а каштуе каля 350 даляраў. У нас вы можаце набыць за такую ж цану апарат, які не вельмі складаны ў эксплуатацыі, але значна больш якасны і намнога зручнейшы. Акрамя традыцыйных чэкаў, яны ў канцы працоўнага дня раздрукоўваюць сапраўдную справаздачу: які ад тавараў, у які час, у чыім аддзеле лепш разыходзіцца. Гэта дадатковая інфармацыя вельмі спрыяе аптымізацыі гандлю. Больш таго, апарат выдае канчатковы рахунак: на дадзены момант у касе павінна быць пэўная сума грошай, што вельмі зручна не толькі для адміністрацыі, але і для кантралюючых органаў, той жа падатковай інспекцыі. Тым больш, што гэта інфармацыя захоўваецца працяглы тэрмін— да года.

Мадэлі касавых апаратаў "Sharp XE-A150", "Triumph-Adler", "Casio 230 ER", "Olivetti-004", "Casio CE-2300" разлічаны на даволі буйныя гандлёвыя арганізацыі і здольны абслугоўваць, напрыклад, магазін у 12-16 аддзелаў. Акрамя вышэй названых функцый, яны валодаюць памяццю і фіксуюць цэны на розныя віды тавараў і асартымент. Такім чынам, касіру дастаткова націснуць толькі кнопку адпаведнага тавару нумара, што значна аблягчае і паскарае ягоную працу. Больш таго, сярод гэтага класа апаратаў ёсць і прыстасаваныя для працы некалькі касіраў. Гэта датычыць перш за ўсё афіцыянтаў кафэ, рэстаранаў. Кожны з іх мае свой код і на падставе даных штодзённай справаздачы, якія выдае апарат, кіраўнік рэстарана мае магчымасць ацаніць эфектыўнасць працы сваіх падначаленых.

Вось больш магутныя мадэлі касавых апаратаў, прыстасаваныя для працы ў супермаркетах і абменных пунктах валюты, якія можна аб'яднаць у адзіную сетку і падключыць да камп'ютэра. Гэта, як кажуць, вышэйшы пілатаж і сусветны ўзровень абслугоўвання: "Sigma 6800, 8800", "Casio 1000", апараты фірмы "Olivetti". А "Sigma 7800" — "чытае" штрых-коды. Згадзіцеся, гэта абсталяванне для тых, хто жадае абараніць сябе і сваіх пакупнікоў ад падробак. Апараты гэтага класа фіксуюць на чэках шмат інфармацыі: назву магазіна, за які тавар і калі атрыманы грошы, нумар самога апарата і гандлёвай установы, што вельмі зручна для пакупнікоў, і для адміністрацыі, і для падатковых інспекцый. Пры тым, многія такія касавыя апараты могуць працаваць не толькі з наяўнымі і безнаяўнымі грашыма, але і з крэдытнымі карткамі, сямейнымі разлікамі.

— Сяргей Уладзіміравіч, а што вы можаце прапанаваць для камерцыйных кіёскаў і іншых дробных гандлёвых кропак?

— Калі ласка — "Sigma CR 825 P". На выгляд — невялікі партфель-"дыпламат", які працуе не толькі ад электрасеткі, але і на батарэйках. Ці вось яшчэ больш зручны "Olivetti F-1000". Малагабарытны, але магутны, ён прыдатны як для мяняльных кантор, так і для тых, хто гандлюе на рынку, бо можа падключацца нават да акумулятара аўтамабіля.

—Што ні кажыце, мяркую, усё ж патрэбны нейкія кансультацыі, каб авалодаць гэтай тэхнікай. Часцей за ўсё фірмы, што пастаўляюць яе, не цікавяцца, здолее ці не іх пакупнік асвоіць набыты апарат.

— "InformTest Ltd" ліквідавала гэты прабел. Прама тут, на выставе, кваліфікаваныя спецыялісты дадуць пакупніку вычарпальную кансультацыю, параяць, які апарат больш прыстасаваны і зручны ў кожным канкрэтным выпадку. Да таго ж, у рамках фірмы арганізаваны навучальна-сервісны цэнтр, дзе нашы кліенты пры жаданні слухаюць курсы па выкарыстанню электронна-касавых апаратаў. Праводзім перадгандлёвую падрыхтоўку тэхнікі, сервіснае абслугоўванне ад дробнага рамонту да забеспячэння расходнымі матэрыяламі. Плануем і пракатныя паслугі.

— Сяргей Уладзіміравіч, і шматфункцыянальнасць, і сучасны дызайн прадстаўленай на выставе тэхнікі вельмі спадабаецца прыватным уладальнікам і прадпрыемствам. А ці зацікавяцца ёй дзяржаўныя арганізацыі, дзе звычка працаваць па-даўнейшаму вельмі моцная?

— Безумоўна, электронныя касавыя апараты, якія мы сёння прапануем, перш за ўсё набудзе сумленны і вопытны гаспадар, які шчыра зацікаўлены ў паляпшэнні, удасканаленні, аптымізацыі працы сваёй установы, які імкнецца да дакладнасці і кантролю, трывалай арганізацыі паслуг гандлю і не жадае мець пытанняў з падатковай інспекцыяй. Дарэчы, на мой погляд, карысна было б работнікам апошняй завітаць да нас на выставу, бо гэта тэхніка працуе і на іхнія інтарэсы.

Што ж датычыць дзяржаўных гандлёвых установ, то, не маючы прамой зацікаўленасці прыватніка, яны ў хуткім часе будуць таксама нашымі кліентамі. Прынята пастанова Савета Міністраў і Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь аб абавязковай устаноўцы касавых апаратаў у пунктах абмену валюты да 1 красавіка. Гэта першая хваля. Мы ж глядзім у будучы дзень і даём магчымасць прадбачлівым людзям не адстаць ад патрабаванняў часу.

Салон-магазін "Вілія" чакае вас!

Мінск, вуліца К.Лібкнехта, 102. Т.:56-06-70.

Фота Сяргея БРУШКО.

ПЕРАПІСКА

«Чырвоная змена» прымае аб'явы для завочнага клуба знаёмстваў БЯСПЛАТНА.

Давайце пазнаёмімся

"Жадаю пазнаёміцца з прыгожай дзяўчынай невысокага росту, якая зможа стаць мне верным сябрам, падарыць штодзённы клопат. Адгукніся, мая адзіная! Буду чакаць ад цябе ліста з фота.

Пісаць на адрас: 223913, Мінская вобласць, Капыльскі раён, п\а Старыца, в.Налінаўка, Лянькевічу Уладзіміру."

"Мне 41 год, рост 172, вага 65 кг, характар спакойны, захапленні align рознабаковыя, алкаголем не злоўжываю, разведзены, маю дарослага сына.

Пазнаёмлюся з добрай жанчынай да 40 гадоў, можна з дзіцем, якая зразумела б мяне і раздзяліла маю адзіноту.

Пісаць на адрас: 231900, Гродзенская вобласць, г.Ваўкавыск, УЖ-15\11, 15 атрад, Лубешку Івану Сяргеевічу."

"Па іроніі лёсу мы ў дадзены момант знаходзімся ў месцах зняволення. Мы — гэта два маладыя хлопцы.

Жадаем пазнаёміцца з добрапрыстойнымі дзяўчатамі, якія змаглі б нас зразумець і не асуджаць за мінулае.

Віктар, 26 гадоў, рост 170 см, брунет, сярэдняга целаскладу, без комплексаў, Казярог.

Сяргей, 22 гады, рост 170 см, рускі, сярэдняга целаскладу, Цялец.

Да заканчэння тэрміну засталося 8 месяцаў.

Пажадана фота.

Пісаць на адрас: 225250, Брэсцкая вобласць, г.Івацэвічы, УЖ 15\5-19, Казароўскаму С.С. ці Месняковічу В.Н."

"Мужчына 31\168\68, адзінокі, мае кватэру, небагаты, без комплексаў, пазнаёміцца з жанчынай.

Пісаць на адрас: 220116, г.Мінск, а\с 621. Фёдару."

ГАСПАДЫНЯ

Каму-каму, а жанчынам-гаспадыням добра вядома, якая гэта назола — дрэнны пах на кухні. Прыгарыць што-небудзь на патэльні, збяжыць малако на пліту, перакісне капуста ці селядзец трапіцца "з душком" — усё гэта так непрыемна. Асабліва, калі гэты кухонны "водар" плыве ў пакоі, а вы яшчэ, крый Божа, чакаеце гасцей...

Паратунак ад такой бяды ёсць, з дрэннымі пахамі можа змагацца нават і без дэзадаранта-асвяжальніка паветра. Тым больш, што гэты "асвяжальнік" прадаецца цяпер па касмічных цэнах. А вось што раяць вопытныя гаспадыні ў такіх выпадках.

Калі на кухні адчуваецца непрыемны пах, наліце на чыстую патэльню крыху воцату і патрымайце на агні, пакуль ён не выпарыцца. Можна таксама спаліць сухую лімонную ці апельсінавую скарынку.

* * *

У вас збегла малако на пліту і непрыемна запахла гарэлым. Хуценька накрыйце месца, дзе разлілося малако, мокрай паперай, а зверху папырскайце воцатам. Воцат поўнасцю праглыне дрэнны пах.

* * *

У вашай кухні пахне рыбай. Гэта непрыемна. Пакладзіце на патэльню кавалачак цукру ці чайную лыжку цукровага пяску, пастаўце на агонь. Праз нейкі час дрэнны пах знікне.

* * *

Квашаную капусту любяць многія, а вось калі яна варыцца, яе спецыфічны пах не пераносяць. Гэтага можна пазбегнуць. У каструлю, дзе варыцца капуста, пакладзіце кавалачак белага хлеба, загорнуты ў чыстую марлю. Дапаможа ў гэтым выпадку і кавалачак цукру.

* * *

А можна выкарыстаць і такі спосаб. Намачыце ў воцаце чыстую анучку ці сурвэтку і пакладзіце яе на накрыўку каструлі. Пах капусты зменшыцца, а можа і зусім знікне.

* * *

Дарэчы, воцат лепшы памочнік у барацьбе з дрэннымі пахамі. Пратрыце анучкай, змочанай воцатам, пасуду, у якой была рыба і — пах знікне.

* * *

Здараецца, што ў тэрмасе з'яўляецца непрыемны пах. Прапалашчыце тэрмас вадой з воцатам і — пах знікне.

Дапаможа воцат і тады, калі вам трэба пазбавіцца ад паху селядца на руках. Вымыйце рукі вадой з воцатам. Гэтак жа рабіце, калі рукі будуць пахнуць цыбуляй.

* * *

Даволі часта непрыемна патыхае з кухоннай ракавіны. Каб гэтага не здарылася, зрабіце раствор кальцыніраванай соды (2 сталовыя лыжкі соды на 1 літр вады), закіпяціце і прамыйце сточную трубу ракавіны кіпячым растворам. Рабіце гэта два - тры разы на месяц.

* * *

Крыніцай непрыемных пахаў можа быць не толькі кухня. У прыхожай, як правіла, захоўваецца ваш абутак. Даволі часта чаравікі маюць непрыемны пах поту. Каб яго знішчыць, працірайце чаравікі знутры растворам марганцоўкі.

* * *

Вядома ж, вы выкарыстоўваеце сродкі супраць молі, асабліва нафталін. Пакладзіце ў шафу з адзеннем крыху сухой гарчыцы. Гарчыца адаб'е дрэнны пах з адзення.

* * *

У час рамонту кватэры асабліва цяжка пераносіць пахі фарбы, розных растваральнікаў, іншых хімікатаў.

Каб пазбавіцца ад паху алейнай фарбы, пастаўце ў пакоях ёмістасці (вёдры, каструлі) з салёнай вадой. Паступова пах фарбы знікне. Дапаможа таксама проста вядро з халоднай вадой, якое трэба трымаць у пакоі два-тры дні.

* * *

Часам пасля рамонту кватэры вашы рукі доўга пахнуць фарбай ці газай. Дабаўце ў ваду для мыцця рук крыху гарчыцы. Яна дапаможа вам пазбавіцца ад "будаўнічых" пахаў.

* * *

Адным з самых устойлівых пахаў з'яўляецца пах тытуню ў пакоі, дзе кураць. Яго нават і скразняком не так проста выгнаць. Зрабіце так. Намачыце два-тры махровыя ручнікі і пакладзіце ці падвесце ў пакоі, дзе накурана. Ручнікі ўбяруць пах тытуню.

* * *

У скрынках сталоў, у шафах, буфетах, сервантах, калі іх доўга не праветрываць, з'яўляецца пах затхласці, цвілі. Праціpайце іх час ад часу анучкай, змочанай воцатам і часцей праветрывайце.

* * *

Вы смажылі на патэльні рыбу, і пасля гэтага патэльня пахне. Каб такога не здарылася, пасыпце на патэльню, пакуль яна яшчэ гарачая, лісточкі спітага чаю, крыху патрымайце.

* * *

Салёныя агуркі з цягам часу набываюць непрыемны пах. Калі ў кадушку ці ў выварку, дзе вы трымаеце агуркі, пакласці нашынкаваны цукровы бурак, праз два - тры дні дрэнны пах знікне.

КІНААФІША МІНСКА

"Я — Іван, ты — Абрам"

Так называецца новая мастацкая кінастужка, пастаўленая французскім рэжысёрам Іаландай Зоберман па свайму сцэнарыю. На вельмі прэстыжным кінафестывалі ў Канах гэты светлы, гуманны фільм атрымаў два прызы, адзін з іх — "Маска Мадзільяні". А на XVIII Маскоўскім міжнародным кінафестывалі карціна "Я — Іван, ты — Абрам" удастоена Гран-пры — вышэйшай узнагароды кінафоруму.

Дзеянне кінастужкі адбываецца ў Заходняй Беларусі ў 30-я гады. Двое дзяцей з беднага мястэчка, яўрэйскі хлопчык Абрам і хрысціянін Іван, вырашаюць збегчы. Сястра Абрама, Рахіль, угаворвае маладога камуніста Арона дапамагчы ёй адшукаць хлопчыкаў, і ўсе чацвёра адкрываюць для сябе ў час блукання свет, поўны прыгод, эмоцый, небяспекі.

Галоўныя ролі з поспехам выконваюць Рома Александровіч, Зіновій Гердт, Аляксандр Калягін, Алег Янкоўскі і іншыя акцёры.

"Пра бізнесмена Фаму"

Карціна створана расійскімі кінематаграфістамі. Паставіў яе рэжысёр Валерый Чыкаў па свайму сцэнарыю.

...Сельскі механізатар, дабрадушны п'янчуга Фама ўбачыў у горадзе платны туалет і загарэўся ідэяй: пабудаваць гэткі ж у вёсцы і на гэтым бізнесе разбагацець. І пабудаваў жа шыкоўную ўстанову — з саунай і більярдам. Але вясковым камуністам гэтая капіталістычная ідэя не падабаецца. А тут яшчэ рэкеціры...І бізнесмен Фама церпіць крах...

Галоўных герояў у фільме іграюць Міхаіл Еўдакімаў, Ніна Русланава, Віктар Паўлаў і іншыя.

"Усё нармальна..."

Вытворчасць Рыжскай кінастудыі. Аўтар сцэнарыя — Алена Райская, рэжысёр-пастаноўшчык — Алег Розенберг.

Сціплыя канторскія служачыя Сяргей Яновіч і Мілачка вырашаюць правесці выхадныя на дачы Мілачкі, каб удалечыні ад мітусні абдумаць і вырашыць свой лёс. Сяргей Яновіч, які прыехаў на дачу раней сваёй каханай, нечакана для сябе сустракае там яе дачку, студэнтку Жэню, якая таксама вырашыла адпачыць на дачы з сябрамі. У чаканні Мілачкі Сяргей Яновіч меланхалічна фліртуе з суседскай дзяўчынай, што выклікае шчыры пратэст Жэні. З максімалізмам, уласцівым юнацтву, яна выкрывае мяркуемага айчыма і аб'яўляе яму вайну. Прыехаўшая Мілачка не адразу разумее, што адбываецца, а калі Сяргей Яновіч раптам ад'язджае, жанчыне здаецца, што шчасце, якое было так блізка, рухнула...

У галоўных ролях заняты Тыну Карк, Ларыса Маляваная, Мар'яна Полцева, Тэрэза Лінкайтэ.

"Каб выжыць"

Гэты каляровы мастацкі фільм створаны сумесна кінематаграфістамі Расіі, ЗША і Нарвегіі. Сцэнарый яго напісалі В.Плоткін, Е.Караваешнікава і А.Арыстаў, рэжысёр-пастаноўшчык — В.Плоткін.

Карціна ўяўляе сабой вострасюжэтны баявік пра дажываючую свой век партыйную мафію, якая рыхтуецца да дзяржаўнага перавароту.

Эмісар мафіі па мянушцы Джафар рыхтуе і ажыццяўляе правакацыі і тэрарыстычныя акты на ўскраінах краіны для стварэння перадумоў перавароту.

У барацьбу з членамі банды Джафара ўступаюць два адстаўныя афіцэры, якія прайшлі Афганістан, — Алег і Мікалай. Удзельнікам драматычных крывавых падзей становіцца і сын аднаго з іх — Юрый.

Гледачы становяцца сведкамі захапляючых паядынкаў герояў фільма з бандай Джафара, кульмінацыяй якіх становіцца бой на верталётах...

Галоўныя ролі выконваюць У.Мяньшоў, А.Разенбаум, С.Векслер, Д.Волкаў і іншыя акцёры.

8 лютага

"МАСКВА": "Манашкі ў бягах" — 12.00, 15.50, 17.40, 19.30, 21.20. "Мужчынскі зігзаг" — 14.00.

"КАСТРЫЧНІК": "Мужчынскі зігзаг" — 12.00. "Манашкі ў бягах" — 12.25, 15.10, 17.00, 18.50, 20.40. Муз.-пацяшальная праграма — 21.30.

"АЎРОРА": "Карпуша" і інш.мульфільмы — 10.00. "Тобі Макціг" (д) — 14.30. "Вайна ў небаскробе"*** — 12.00, 18.30, 20.30. "Начныя вочы-3"*** — 11.00, 19.00, 21.00. "Мая мачаха — іншапланецянка" (1,5 с.) — 13.00, 15.00, 17.00. Фестываль "Вялікая прэм'ера": "Залата"*** — 16.30 (л).

"БЯРЭСЦЕ": "Прыгажосць заганы" (1,5 с.)*** — 13.00, 16.40, 20.20. "Вайна ў небаскробе"*** — 12.00, 16.00, 19.30. "Начныя вочы-3"*** — 14.00, 17.40, 21.10. "Сямейства Дракулы"*** — 11.30, 15.00, 18.40.

"ВІЛЬНЮС": "Няма куды больш бегчы" — 15.00, 18.10, 21.30. "Я і Ён"*** — 13.25, 19.50. "Дом спатканняў" — 12.00, 16.40. Відэазала: 13.10, 15.15, 17.20, 19.25, 21.30.

"ДРУЖБА": "Няма куды больш бегчы" — 13.30, 18.20, 21.30. "Споведзь палюбоўніцы" — 15.10, 20.00. "Я і Ён"*** — 16.40. Інф.-муз.праграма — 19.30.

"ПАРТЫЗАН": "Манашкі ў бягах" — 13.00, 14.40, 18.00, 19.40, 21.20. "Мужчынскі зігзаг" — 11.20, 16.20.

"ПЕРАМОГА": "Мая мачаха — іншапланецянка" (1,5 с.) — 10.00, 15.10. "Я і Ён"*** — 13.20, 18.50, 20.40. "Агенты КДБ таксама ўлюбляюцца"** — 11.50, 17.10. Відэазала: "Цяжкая мішэнь" — 10.00, 11.40, 13.20, 15.00, 16.40, 18.20, 20.00.

"САЛЮТ": "Манашкі ў бягах" — 11.40, 13.20, 16.30, 18.10, 19.50, 21.30. "Мужчынскі зігзаг" — 10.00, 15.00.

"СУЧАСНІК": "Каб выжыць" (1,5 с.) — 14.10. "Японская лэдзі Чатэрлей"**** — 16.00, 17.40, 19.20, 21.00.

"БЕЛАРУСЬ": "У ложку з ворагам"*** — 10.30, 13.40, 17.00, 20.10. "Пераступіўшы мяжу"** — 10.40, 14.20, 16.00, 17.40, 21.20. "Уік-энд у Берні" — 15.20. "Двое на канапе" — 12.10, 18.40. "Паліцэйская гісторыя" — 12.20, 19.20. Інф.-пацяшальная праграма — 20.00.

"МІР": Фестываль "Вялікая прэм'ера": "Пра бізнесмена Фаму" — 11.00, 15.00, 19.00. "Вайна ў небаскробе"*** — 12.00, 16.00, 20.00. "Начныя вочы-3"*** — 14.00, 18.00. "Сямейства Дракулы"*** — 13.00, 17.00, 20.40. Відэазала: "Нябожчык" — 14.30, 16.30, 18.30.

"КІЕЎ": "Прыгоды Спаса і Нэлі" (д) — 13.30. "Дзейнічай, Маня!" (1,5 с.) — 15.00. "Пераступіўшы мяжу"** — 17.00, 20.50. "У ложку з ворагам"*** — 19.00.

"КАМСАМОЛЕЦ": "Клас 1999"*** — 11.00, 16.00, 20.30. "Сямейства Дракулы"*** — 12.00, 14.00, 19.00, 20.40. Зала індыйскага фільма: "Доўгая расплата" (2 с.) — 13.40, 16.20. "Расплата за злачынства" (2 с.) — 17.30.

"ПІЯНЕР": "Зборнік часопісаў "Ералаш" (д) — 10.00. "Месяц-44" (д) — 15.30. "Ніндзя правіцеля" — 11.20, 17.00, 19.00. "Сэрцы трох-2" (2 с.) — 13.00, 20.40. Відэазала: "Свавольствы іншапланецян" (д) — 10.00, 15.30. "Апошні дракон" — 11.30, 17.00, 21.00. "Абарона" — 13.30, 19.00.

"РАКЕТА": "Ніндзя правіцеля" — 14.00. "Каб выжыць" (1,5 с.) — 18.00. "Гарачае лета"**** — 16.10, 20.00.

"РАДЗІМА": "Пераступіўшы мяжу"** — 12.00, 15.40, 19.00. "У ложку з ворагам"*** — 13.50, 17.10, 20.50. Відэазала: "Зора-1" (д) — 16.30. "Нападзенне на Зямлю" — 18.00. "Чокнуты" — 20.00.

"ЦЭНТРАЛЬНЫ": "Вайна ў небаскробе"*** — 11.40, 16.15, 19.30. "Начныя вочы-3"*** — 13.10, 17.45, 21.00. Фестываль "Вялікая прэм'ера": "Асабістае жыццё каралевы" — 10.20, 14.55.

"ЭЛЕКТРОН": "Пераступіўшы мяжу"** — 13.20, 15.00, 18.20. "У ложку з ворагам"*** — 16.40, 20.00, 21.40. "Сямейства Дракулы"*** — 16.00, 19.10. "Дзейнічай, Маня!" (1,5 с.) — 14.10, 17.20, 20.30.

"АВАНГАРД": "Адзін дома" — 15.00. "Рай" (2 с.) — 17.00.

"ЗНАМЯ": "Равучы агонь" — 16.20. "Паўночная гарачыня"*** — 18.00, 20.00.

"ЗМЕНА": "Адзін дома" — 12.00, 16.10, 18.00. "Драпежнік-2"*** — 14.00, 19.50.

"УДАРНІК": "Паўночная гарачыня"*** — 14.00, 15.40, 17.20. "Гангстэры ў акіяне" (2 с.) — 19.00.

ДК ПРАФСАЮЗАЎ: рэтраспектыўны паказ фільмаў Франсуа Труфо: "Дзве англічанкі і Кантынент" — 18.00, 20.30.

Bond
Тел. (0172) 266-609 238-560
СИГАРЕТЫ ОПТОМ
L&M
APOLLO SOYUZ

ХАТНІ ЭКРАН

■ 8, аўторак

Беларускае тэлебачанне

8.00. Раніца рэспублікі.
8.10. Пад купалам Сусвету.
8.20. Надвор'е.
8.30. Пяць хвілін на жарты.
8.35. Спартыўны тэлекур'ер.
9.00. ТБ—школе. Прыродазнаўства. Белавежская пушча.
9.20. Дак.фільм.
10.40. "Выдатныя аўтамабілі свету".
11.10. Дзяржаўны канцэртны аркестр запрашае...
11.45. Студыя "Тэлесябрына".
12.45. Тэлеклуб "Гаў-гаў".
13.05. "Дарога". Д\ф.
13.30. Навіны.
13.40. Дзелавая хроніка.
◆13.50. "Сувенір для пракурора".
15.20. "Адзіны свет, адзіная эканоміка". Д\ф.
15.55. "Нов і К"-топ-10.
16.55. ТБ—школе. Вершы М.Багдановіча.
17.25. Закон і мы.
18.00. Дзелавая хроніка.
18.10. Абласныя навіны (Віцебск).
18.25. Навіны Бі-бі-сі.
19.00. Крымінальная хроніка.
19.20. Эканамічная хваля. Прамая лінія.
20.05. "І не пакіну цябе..."
20.30. Кантакт.
20.35. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.35. Пад купалам Сусвету.
21.45. Пяць хвілін на жарты.
21.50. Надвор'е.
22.00. На сесіі ВС Рэспублікі Беларусь.
◆Пасля заканчэння – "Ніхто, акрамя цябе".
Музычная праграма.

Канал "Астанкіна"

5.00, 8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00, 24.00. Навіны.
8.20. Вясёлыя нотки.
◆8.40. "Проста Марыя".
9.35. Спявае Мікалай Васільеў.
10.10. Рок-урок.
10.40. Прэс-экспрэс.
◆11.20. "Дзіўныя дарослыя".
12.35. Эльдарада.
◆13.00. "Гарачаў і іншыя".
14.25. Прадпрымальнік.
15.10. Справа.
◆15.20. "Мая сям'я і іншая жывёла".
15.50. Чароўны свет ці Сінема.
16.10. Рок-урок.
16.50. Азбука ўласніка.
17.25. Міжнародная праграма.
17.50. Дакументы і лёсы.
18.00. Надвор'е.
◆18.05. "Проста Марыя".
18.55. Тэма.
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.35. Надвор'е.
◆20.45. "Крадзеж". У перапынку (22.00.) – Бамонд.
23.30. Начное жыццё гарадоў свету. Варадэра.
0.20. Прэс-экспрэс.

Канал "Расія"

6.00, 13.00, 19.00, 22.20. Весткі.
• 7.50. "Гэта яшчэ што такое?"
8.00. Сусветныя навіны Эй-бі-сі.
8.30. Добрай раніцы.
◆11.05. "Печкі-лавачкі".
12.40. Сялянскае пытанне.
◆13.25. "Камуніст".
15.15. Паралелі.
15.30. Там-там навіны.
15.45. Студыя "Рост".
16.15. Новая лінія.
17.00. Казкі для бацькоў.
17.30. Не быць дыназаўрам.
17.45. Прасцей простага.
18.45. Свята кожны дзень.
19.25. Падрабязнасці.
◆19.40. "Санта-Барбара".
20.30. Балета свет чароўны.
21.35. Бясшумныя лідэры.
22.05. Экран крымінальных паведамленняў.
22.40. Аўтаімгненне.
22.45. Зоркі гавораць.
22.50. Спартыўная карусель.
22.55. Панове-таварышы.
23.10. Жывая афіша.
23.35. Фестываль "Проста сябры".

Санкт-Пецярбург

8.10. Літаратурна-мастацкая праграма.
9.10. Нямецкая хваля.
9.40. Цыркавая праграма.
10.00. Рознакаляровы сабака.
• 10.15. "Малюнкі па-даўнейшаму".
10.30. Хуткая дапамога.
11.00. Канцэрт па заяўках.
11.30. Інфарм-ТБ.
11.40. Чалавек на Зямлі.
12.10, 14.25, 18.05, 20.45, 0.05. Музычны момант.
◆12.15. "Дамскі кравец".
• 13.40. "Верашок" і інш.
14.30. Інфарм-ТБ.
14.40. Новыя часы.
15.10. О-ля-ля!
15.45. Дамашні ўрок.
• 16.15. "Пад адным дахам".
16.30. Тры колы, фаліянт і іншыя...
16.50. Залаты павучок.
17.30. Новы Пецярбург.
18.10. Вялікі фестываль.
18.30. Інфарм-ТБ.
18.55. Музычныя партрэты.
19.40. Спорт, спорт, спорт...
20.00. Сёння.
20.40. Тэлемагазін.
◆20.55. "На парозе ночы".
21.45. Блеф-клуб.
• 21.25. "Гэта што яшчэ такое?"
22.35. Ваш стыль.
22.45. Інфарм-ТБ.
23.05. Сам-насам з музыкай.
23.35. Еўрапейскі калейдаскоп.

8-ы канал

◆18.00. Шматсерыйны фільм "Карусель". М/ф "Каналы Венецыі" з серыі "Аміга і яго сябры".
◆18.35. Паліцэйскі серыял "Хіл Стрыт Блюз". "Сабачая гісторыя".
19.25. "З Вільні".
20.10. Камедыйнае шоу "Скрытая камера".
◆20.35. "Лёс".
21.15. "Ля афішы".
◆21.45. "Цацка гангстэраў".
23.20. Праграма відэакліпаў.

■ 9, серада

Беларускае тэлебачанне

8.00. Раніца рэспублікі.
8.10. Пад купалам Сусвету.
8.20. Надвор'е.
8.30. Пяць хвілін на жарты.
8.35. Фільм-канцэрт.
9.00. "Цвяток радзімы васілька". Вершы М.Багдановіча.
◆9.30. "Ніхто, акрамя цябе".
10.15. Тэлевізійны Дом кіно.
11.10. "Маёнтак Раговерэ". Кінанарыс.
11.20. Аэробіка.
11.55. Творчы партрэт Я.Чамадурава.
13.05. Міжнародная праграма.
13.30. Навіны.
◆13.40. "Дом, у якім я жыву".
• 15.15. "Куфэрак" і інш.
15.40. Відзьма-нявідзьма.
16.40. Дзіцячая філармонія г.Ліды.
• 17.05. "Верашок" і інш.
17.35. Старадаўнія рамансы.
18.10. Абласныя навіны (Гомель).
18.25. Навіны Бі-бі-сі.
19.00. "Пяць зорак".
20.00. Сустрэча ў Савеце Міністраў Беларусі з алімпійскай зборнай рэспублікі.
20.25. Дарунак "Тэлесябрыны".
20.30. Кантакт.
20.35. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.35. Пад купалам Сусвету.
21.45. Пяць хвілін на жарты.
21.50. Надвор'е.
22.00. На сесіі ВС Рэспублікі Беларусь.
◆Пасля заканчэння: "Ніхто, акрамя цябе".
"Аб'ектыў-тэатр" на Міжнародным фестывалі ў Карлсруэ.

Канал "Астанкіна"

5.00, 8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00, 24.00. Навіны.
◆8.40. "Проста Марыя".
9.30. Клуб падарожнікаў.
10.20. Джэм.
10.50. Прэс-экспрэс.
◆11.20. "Першае каханне".
12.35. Творчасць народаў свету.
◆13.05. "Гарачаў і іншыя".
13.35. Роздумы аб паэме А.С.Пушкіна "Медны коннік".
14.25. Прадпрымальнік.
• 15.20. "Хітрыкі Рамзеса".
15.50. Джэм.
16.20. Клуб-700.
16.50. Загадка СБ.
17.35. Тэлерадыёкампанія "Мір".
17.50. Надвор'е.
◆18.00. "Проста Марыя".
18.45. Праграма У.Малчанава.
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.35. Надвор'е.
20.45. Песня-94.
◆21.40. "Вяселле ў Малінаўцы".
23.30. Белае і чорнае.
0.20. Прэс-экспрэс.
0.30. MTV.

Канал "Расія"

6.00, 13.00, 19.00, 22.20. Весткі.
• 7.50. "Пеўнік і курачка".
8.00. Сусветныя навіны Эй-бі-сі.
8.30. Момант ісціны.
9.25. П.Чайкоўскі. Музыка буйным планам.
10.10. Новая лінія.
◆11.00. "Санта-Барбара".
11.50. "К-2" прадстаўляе.
12.40. Сялянскае пытанне.
◆13.25. "Ганна Карэніна". 1-я серыя.
14.40. Канцэрт.
14.55. Тэлегазета.
15.00. Рэтра-шлягер.
15.30. Там-там навіны.
15.45. Студыя "Рост".
16.15. Новая лінія.
17.00. Гаспадар.
17.30. "Жанчыны свету".
18.00. "Час, назад". В.Меерхольд.
18.45. Свята кожны дзень.
19.25. Падрабязнасці.
◆19.35. "Санта-Барбара".
20.25. L-клуб.
21.15. Праграма Сі-бі-эс і РТБ.
22.40. Аўтаімгненне.
22.45. Зоркі гавораць.
22.50. Спартыўная карусель.
22.55. З залы Вярхоўнага суда РФ.
23.10. Экран крымінальных паведамленняў.
23.20. Цішыня № 9.

Санкт-Пецярбург

◆7.05. "На парозе ночы".
8.00. "Горад, дзе не чуваць песень".
8.30. Музычныя партрэты.
9.10. Нямецкая хваля.
9.40. Тры колы, фаліянт і іншыя...
• 10.00. "Нябесны дар" і інш.
10.20. Тэлемагазін.
10.30. Хуткая дапамога.
11.00. "Сярэбраная ніць".
11.30. Інфарм-ТБ.
11.40. "Пскоў". Д\ф.
12.00, 14.25, 18.05, 20.45, 0.15. Музычны момант.
◆12.05. "Навальніца".
13.35. "Я, Уладзіслаў Ардзінба".
14.30. Інфарм-ТБ.
14.40. Сам-насам з музыкай.
15.10. А.С.Пушкін. "Медны коннік".
◆15.45. "Скарб на дне возера".
17.00. Ваша справа.
18.10. Вялікі фестываль.
18.30. Інфарм-ТБ.
18.55. Усё пра "Гермеса".
19.40. Спорт, спорт, спорт...
20.00. Сёння.
20.40. Тэлемагазін.
◆20.55. "Дыспут у Вальядалідзе".
• 22.25. Мультфільм для дарослых.
22.35. Ваш стыль.
22.45. Інфарм-ТБ.
23.05. Спявае Сафія Ратару.

8-ы канал

◆18.00 Шматсерыйны фільм "Карусель". М/ф "Бейсбол" з серыі "Аміга і яго сябры".
◆18.35. Паліцэйскі серыял "Хіл Стрыт Блюз". "Прывід Хіл Стрыт".
19.25. "З Вільні".
19.35. Фірма "Ротманс" прапануе: ралі "Парыж-Дакар".
◆20.30. Тэлесерыял "Я купляю гэтую жанчыну", серыі 135, 136.
• 21.15. Мультфільм У.Дыснея.
21.30. "Сілуэт".
◆21.50. "Рызыкоўная гульня".
21.10. Праграма відэакліпаў.

Каб зэканоміць ваш час:
◆ мастацкія фільмы
• мультфільмы

Надвор'е

Сёння ўдзень па рэспубліцы захаваецца халоднае надвор'е, месцамі – слабы снег. Тэмпература паветра ў Брэсце – -5 – -7°, Гродна – -7 – -9°, Гомелі – -9– -11°, Мінску – -11 – -13°, Віцебску і Магілёве – -12 – -14°. У наступныя двое сутак: 9-га па паўднёвым захадзе, а 10-га месцамі – снег. Тэмпература паветра 9-га ўначы – -14 – -19°, па паўночным усходзе – да -29°, удзень – -10 – -15°, 10-га ўначы – -9 – -14°, па паўночным усходзе – да -19°, удзень – -7– -12°.

Валянціна СКРЭБЕЦ, інжынер-сіноптык Белгідрамета.

Заснавальнікі: ЦК СМБ, калектыў рэдакцыі газеты "Чырвоная змена".
Выдавец: газетна-выдавецкае закрытае акцыянернае таварыства "Маладняк", 220013 г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.
Газета ўзнагароджана ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга. Набрана і звярстана ў наборна-выдавецкім бюро "ЧЗ".
Друкарня выдавецтва "Беларускі Дом друку", 220013, г.Мінск, пр. Ф. Скарыны, 79.
Выходзіць у аўторак, чацвер і суботу.

Аўтары надрукаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць прыведзеных фактаў. Рэдакцыя м[illegible]са друкаваць артыкулы ў парадку абмеркавання, не падзяляючы пункту гледжання аўтара.

Час падпісання ў друк: па графіку – 19.20, падпісана – 19.20.

М. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Індэкс 63129. Тыраж 65 500. Зак. 15.

АДРАС РЭДАКЦЫІ:
220013 г.МІНСК, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмная – 68-26-27; намеснікі галоўнага рэдактара – 32-12-82, 68-29-45; сакратарыят – 68-29-28; аддзел палітыкі – 68-25-55; аддзел эканомікі і сацыяльных праблем – 68-28-52; аддзел культуры і гістарычнай спадчыны – 68-29-56; аддзел маральна-этычнага выхавання – 68-25-93; аддзел пісьмаў і вывучэння грамадскай думкі – 68-28-32; аддзел інфармацыі – 68-27-21; аглядальнікі – 68-29-26; аддзел ілюстрацыі – 68-27-74, 68-25-41; ул. кар. па Брэсцкай вобл. – (01622) 5-57-57, ул. кар. па Віцебскай вобл. – (02132) 2-36-37.
РЭКЛАМНАЯ СЛУЖБА – тэл.68-29-56, 68-29-45. Факс: 32-21-03.

Расцэнкі на рэкламу ў лютым: I паласа —5000 руб./ кв.см, IV паласа — 4000 руб./кв.см..

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ:
Сяргей БАЛЦЭВІЧ (адказны сакратар), Валянцін БАРЫСЕВІЧ, Валерый ВАРАНЕЦКІ, Валерый ІВАНОЎ, Мікалай ЛАРКОВІЧ, Віктар ЛЮКОВІЧ, Алесь МАСАРЭНКА, Станіслаў НІЧЫПАРОВІЧ, Алесь САЛАМАХА (першы нам.галоўнага рэдактара), Павел СІМАНАЎ (нам.галоўнага рэдактара, дырэктар агенцтва "ЧЗ-інфарм"), Алег СЛУКА, Наталля СТРАЛКОВА, Кузьма ШАПЛЫКА, Вольга ШАЎКО.

Галоўны рэдактар Уладзімір БЕЛЬСКІ